

**ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ
ΠΟΛΙΤΩΝ
ΤΗΣ ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ
ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ**

Τρίμηνο Περιοδικό

Εκδότης
Μιχάλης Μοδινός
Τοσότσα 28, Αθήνα 106 83

ΓΡΑΦΟΥΝ

Ανδρέας Παππάς

Εμείς, η ΑΕΚΑ και το ΠΑΣΟΚ

Γιώργος Σιακαντάρης

Το δεύτερο κύμα του εκσυγχρονισμού

Γιάννης Τούντας

Ας αρχίσουν οι χοροί

Πάνος Πλαγιαννάκος

Εκσυγχρονισμός εδώ και τώρα

Θόδωρος Καραγιάννης

Μετεκλογικές προτεραιότητες

Σπύρος Βούγιας

Πολίτες ενός κατώτερου θεού

Νίκος Μαραντζίδης, Νίκος Ράπτης

Απλή αναλογική, ή αναβάθμιση

της μεταπολιτευτικής δημοκρατίας;

Γιάννης Βαλτος

Ευκαιρία για θετικές εξελίξεις

Γιάννης Χατζηγάδας

Τα ωραία πράγματα περιμένουν

έξω από το τούνελ

Σεβαστή Χρηστίδου

Ανοιχτή επιστολή προς τον

υπουργό Παιδείας

Χάρης Βρόντος

Άρτος και θεάματα

Κώστας Μπιτζάνης

Εταιρική Κοινωνική ευθύνη

Θανάσης Γεωργακόπουλος

... Και πάλι μαζί

(Μετ)εξελίξεις

Η εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ έχει δημιουργήσει –και δικαιολογημένα– την αίσθηση ότι η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ έδωσε τον αγώνα τον καλό. Είναι πολύ πιθανό, πράγματι, η ώθηση που δώσαμε με τις μικρές μας δυνάμεις να συνέβαλε στη δύσκολη αυτή εκλογική νίκη, κυρίως λόγω “εμβολιασμού” του κυβερνώντος κόμματος με χαρακτηριστικά τα οποία είχε και έχει ανάγκη.

Η συνέχεια, όμως, έχει και τις δυσκολίες της. Ο «βολονταριστικός ενθουσιασμός» των ανθρώπων που έδειξαν το δρόμο σε κρίσιμες ώρες, και κυρίως κατά την προεκλογική περίοδο, δίνει τώρα τη θέση του σε ψυχραιμότερες στάσεις. Η μετεξέλιξη του ΠΑΣΟΚ, η σύγκλιση των δυνάμεων της ανανεωτικής αριστεράς και της οικολογίας, η δημιουργία ενός ευρύτερου πόλου της Κεντροαριστεράς, η προώθηση μιας νέας ημερήσιας διάταξης ως προς τα κατεπείγοντα ζητήματα της ποιότητας ζωής, είναι μερικά από τα κεντρικά θέματα που μας απασχολούν την εποχή αυτή, δεδομένης και της διακηρυγμένης πρωθυπουργικής βούλησης για ριζικές τομές στην κυβέρνηση και το κόμμα. Ήδη η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ επιδίδεται σε «εργασιοθεραπεία» σε όλα τα μέτωπα, προωθώντας τις οργανωτικές της δομές, διαλεγόμενη με συγγενικές δυνάμεις, επεξεργαζόμενη σειρά θέσεων μέσω των ομάδων εργασίας της. Άλλωστε, η συμμετοχή στελεχών μας σε ποικίλους τομείς κυβερνητικής ευθύνης συνεπάγονται αυξημένα καθήκοντα για όλους.

Ας προχωρήσουμε, λοιπόν, εγκαταλείποντας οριστικά τις εθνικές μας εσωστρέφειες και αναδεικνύοντας τις δυνατότητες του λαού αυτού, τη στιγμή ακριβώς που η χώρα αρχίζει να δίνει ένα σαφές διεθνές στίγμα, μετά και την πρόσφατη επιτυχία της ένταξης στην ΟΝΕ.

Η πρόσφατη Διάσκεψη του Βερολίνου για την «Προοδευτική διακυβέρνηση στον 21ο αιώνα», στην οποία η Ελλάδα συμμετέσχε, έδειξε για άλλη μια φορά ότι η συγκρότηση ενός κεντροαριστερού ρεύματος σε παγκόσμιο επίπεδο συνιστά πρόκληση αλλά και θετική προοπτική. Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ, διατηρώντας τη σχετική της αυτονομία, και θέλει και μπορεί να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση.

Όσοι επιθυμούν να δηλώσουν την υποστήριξή τους ή τη συμμετοχή τους μπορούν να επικοινωνήσουν με την ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ: τηλ. 7487658, Fax 7485872, e-mail: protovul@hol.gr

Εμείς, η ΑΕΚΑ και το ΠΑΣΟΚ

του Ανδρέα Παππά

Το "παιχνίδι" στον ευρύτερο χώρο της κεντροαριστεράς δείχνει να έχει ανοίξει. Σύμφωνα και με ό,τι προεκλογικά είχε αφήσει να διαφανεί, ο Κώστας Σημίτης, μιλώντας στην Κεντρική Επιτροπή του ΠΑΣΟΚ, έδωσε ήδη το εναρκτήριο λάκτισμα για τις σχετικές διεργασίες.

Ίσως ορισμένοι να φαντάζονταν ή να περίμεναν πιο θεαματικές κινήσεις. Ας μην είμαστε, όμως, παράλογοι ή ανυπόμονοι. Το ΠΑΣΟΚ είναι ένα μεγάλο κόμμα, με ό,τι καλό και κακό συνεπάγεται αυτό. Έχει ρίζες και διατηρεί ισορροπίες που προέρχονται από εντελώς άλλες εποχές. Εκ των πραγμάτων, οι κινήσεις του δεν μπορούν παρά να είναι προεκλεκτικές και ζυγισμένες, όπως συμβαίνει με κάθε ογκώδη –και επομένως, δυσκίνητο– οργανισμό. Δεν μπορεί ο ναός «να γκρεμιστεί και να ξαναχτιστεί σε τρεις ημέρες». Και αντιδράσεις θα υπάρξουν για τα ανοίγματα, και οι ρυθμοί της «επανίδρυσης» θα είναι ασφαλώς πιο αργόι απ' ό,τι επιτάσσουν οι καιροί και οι ίδιες οι ανάγκες του ΠΑΣΟΚ. Είμαστε όλοι «ενήλικοι και εμβολιασμένοι», όπως λέγαμε κάποτε, και γνωρίζουμε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο εκσυγχρονισμός της κοινωνίας αλλά και του κυβερνώντος κόμματος.

Όποιος, πάντως, γνωρίζει την ΠΑΣΟΚική ιδιόλεκτο και τους ιδιαίτερους κώδικες του συγκεκριμένου χώρου μπορεί να αντιληφθεί ότι το έναυσμα έχει δοθεί, το ματς ξεκίνησε. Όπως λέγεται συνήθως δημοσιογραφικά, το ΠΑΣΟΚ που θα κληθεί να δώσει την εκλογική μάχη του 2004 (ή μάλλον, του 2003) θα είναι ένα άλλο ΠΑΣΟΚ, το οποίο –και πάλι κατά γενική εκτίμηση– θα έχει προέλθει από το συνέδριο του 2002. Αυτό είναι σε γενικές γραμμές το χρονοδιάγραμμα και με αυτόν τον μπούσουλα θα πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να πορευτεί και η Πρωτοβουλία.

Την ίδια στιγμή, οι εξελίξεις στον Συνασπισμό είναι ραγδαίες. Η πολιτική που ακολούθησε η ηγετική ομάδα κατά την περίοδο 1996-2000 αποδοκιμάστηκε πανηγυρικά –και οδυνηρά για τους εμπνευστές της– στις πρόσφατες εκλογές. Σύμφωνα με την πιο μετριοπαθή εκτίμηση,

100.000 πολίτες που το 1996 είχαν ψηφίσει Συνασπισμό προτίμησαν αυτή τη φορά το ΠΑΣΟΚ του Κώστα Σημίτη, θεωρώντας ότι έτσι υπηρετούν καλύτερα και αποτελεσματικότερα την εκσυγχρονιστική, φιλοευρωπαϊκή, αντιδημαγωγική και αντιδογματική πολιτική κουλτούρα και παράδοση της ανανεωτικής αριστεράς. Προφανώς, δεν πρόκειται για 100.000 «εκμαυλισμένους», «διεμβολισμένους» ή «λεηλατημένους» ψηφοφόρους. Όλοι λίγο-πολύ γνωρίζουμε αρκετούς από αυτούς στον κύκλο μας αλλά και ευρύτερα, και μπορούμε ασφαλώς να βεβαιώσουμε ότι κάθε άλλο παρά αυτά τα πολιτικά χαρακτηριστικά φέρουν. Όσο, μάλιστα, η ηγεσία του Συνασπισμού θα παραμένει στην ίδια γραμμή πλεύσης, αρνούμενη να αντιληφθεί ότι έτσι χάνει το έδαφος κάτω από τα πόδια της και ότι από το 1996 και μετά κάτι έχει αλλάξει («στο βασίλειο της Δανιμαρκίας», τόσο θα μετράει διαρροές και αποστασιοποιήσεις. Πώς θα τις αντιμετωπίσει; Φοβάμαι, με τον παλιό, προσφιλή στην παραδοσιακή αριστερά, τρόπο: δαιμονολογία (φταίνει τα ΜΜΕ και τα διαπλεκόμενα), συνωμοσιολογία, και βέβαια απόλυτη μυωπία και άρνηση αυτοκριτικής, μια και το ενδεχόμενο να «αρμενίζει η ίδια στραβά» έχει εκ προοιμίου αποκλειστεί.

Η πρόσφατη αποχώρηση της εκσυγχρονιστικής πτέρυγας του Συνασπισμού έρχεται, ακριβώς, να επιβεβαιώσει τις προεκλογικές εκτιμήσεις μας. Η Πρωτοβουλία δεν είδε ποτέ τον εαυτό της ως το Α και το Ω της «αριστερής διεύρυνσης» του ΠΑΣΟΚ, αλλά ως απλόν ιχνηλάτη ενός διάχυτου και εν μέρει υπόκωφου ρεύματος, που αργά ή γρήγορα θα αναζητήσει νέα πολιτική έκφραση.

Ας δημιουργηθούν, λοιπόν, και ας υπάρχουν και μία, και δύο, και πολλές Κινήσεις. Στο βαθμό που καθεμιά απευθύνεται σε –έστω και ελαφρώς– ειδικότερο ακροατήριο, ας αφήσουμε όλα τα λουλούδια να ανθίσουν. Με βάση και τις πρόσφατες εμπειρίες, οι διαφορετικές ταχύτητες κάθε Κίνησης είναι απολύτως ερμηνεύσιμες και θεμιτές. Κάθε συσπείρωση έχει και κάτι διαφορετικό, ίσως, να κομίσει και να συνεισφέρει, ανάλογα με τις ιστορικές της καταβολές και τις συνθήκες γέννησής της.

Προφανέστατα, υπάρχει «πεδίο δόξης λαμπρόν» για κοινές δραστηριότητες και πρωτοβουλίες. Τα ζητήματα εκσυγχρονισμού που εκκρεμούν στην ελληνική κοινωνία είναι πολλά, και οι ευκαιρίες για κοινή παρουσία και δράση ασφαλώς δεν θα λείψουν. Άλλοτε μαζί και με το ΠΑΣΟΚ και άλλοτε χωρίς αυτό, πολλά μπορούμε να σχεδιάσουμε και να προωθήσουμε.

Άλλωστε, όταν με το καλό θα έχουμε διαπιστώσει ότι οι απαραίτητες οσμώσεις έχουν γίνει, ότι λίγο-πολύ όλοι τα ίδια λέμε και σε κοινό ακροατήριο απευθυνόμαστε, ποιος θα έχει αντίρρηση να περάσουμε στην επόμενη, ανώτερη φάση των συγκλίσεων; Στο κάτω κάτω, εξ όσων γνωρίζω, κανείς δεν πάσχει από πολιτικό μαζοχισμό, ώστε να απολαμβάνει τη σπατάλη δυνάμεων που συνεπάγεται ο οργανωτικός κατακερματισμός.

Η πριν από 5 χρόνια εκλογή του Κώστα Σημίτη στην Προεδρία του ΠΑΣΟΚ και η επικράτησή του τον Σεπτέμβριο του 1996 στις εθνικές εκλογές ερμηνεύθηκε ως αποτέλεσμα εκδήλωσης συγκεκριμένων αναγκών της χώρας. Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990 έγινε έκδηλη η ανάγκη για μια κίνηση προς τα εμπρός που επικεντρώθηκε γύρω από το επιτακτικό αίτημα του κοινωνικού και δομικού εκσυγχρονισμού της χώρας. Στην τετραετία της διακυβέρνησης της χώρας από τον Σημίτη έγιναν σταθερά αλλά αργά και ανεπαρκή βήματα προς την υλοποίηση βασικών προσπατούμενων αυτού του αιτήματος. Δυστυχώς όμως ο εκσυγχρονισμός ως πολιτική έννοια δεν έχει μελετηθεί και αναλυθεί μέχρι τα άκρα των συνεπειών του.

Σε γενικά πλαίσια μπορούμε να μιλήσουμε για τρεις φάσεις ανάπτυξης του εκσυγχρονισμού στις δυτικές κοινωνίες. • Η πρώτη φάση αφορούσε την επικράτηση του εκκοσμηκευμένου κράτους, τον διαχωρισμό δηλαδή του κράτους από την εκκλησία και την επικράτηση ενός ορθολογικού μοντέλου δημόσιας διοίκησης. Ο εκσυγχρονισμός αυτός ολοκληρώθηκε στη Δυτική Ευρώπη στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ού. • Η δεύτερη φάση συνδέεται με την ισχυροποίηση, στις αρχές της δεκαετίας του '50, του τριμερούς κοινωνικού συμβολαίου, της εφαρμογής του κράτους πρόνοιας, δικαίου, αλληλεγγύης και της διεύρυνσης του χαρακτήρα του ορθολογικο-νομικού καθεστώτος νομιμοποίησης της εξουσίας. Κύριος φορέας υλοποίησης αυτής της δεύτερης φάσης ήταν η παραδοσιακή σοσιαλδημοκρατία. • Η τρίτη φάση είναι αυτή που σήμερα διανύει ο δυτικός κόσμος. Αυτή η φάση σηματοδοτείται από τις διαδικασίες μετάβασης στις μεταεργασιακές κοινωνίες. Η τρίτη βιομηχανική επανάσταση απαξιοποιεί το ρόλο και τον χαρακτήρα της εργασίας στην παραγωγή

Με άλλα λόγια ο εκσυγχρονισμός γίνεται κυρίαρχο αίτημα σε μία κοινωνία που δεν είναι καν πλήρως νεωτερική. Ο εκσυγχρονισμός όμως της ελληνικής κοινωνίας δεν αποτελεί στοιχείο ανανέωσης και αναδόμησης του νεωτερισμού, αλλά στοιχείο της συγκρότησής του. Εξ ου και η αδυναμία του σημερινού κομματικού συστήματος να ανταποκριθεί στα προτάγματα του εκσυγχρονισμού.

Ο Σημίτης ως ηγέτης του ΠΑΣΟΚ καλείται να πραγματοποιήσει ένα εκσυγχρονισμό που θα συμπυκνώνει και τις τρεις προαναφερθείσες φάσεις. Το όχημα-κόμμα όμως που διαθέτει, είναι ένα εργαλείο που συγκροτήθηκε με τα υλικά του κυρίαρχου μαζικού κόμματος. Συστατικά στοιχεία αυτού του κόμματος ήταν η κυριαρχία του χαρισματικού ηγέτη, ο περιορισμός της δύναμης του Κοινοβουλίου και η αδιαμεσολάβητη σχέση ηγέτη-πολιτών. Το κυρίαρχο αυτό μαζικό κόμμα εκφράστηκε μέσα από την επικράτηση ενός **μονοπολικού δικομματισμού** (αδύναμη κοινωνία πολιτών που επιζητά την ασφάλειά της στα πλαίσια του κυρίαρχου μαζικού κόμματος-κράτους).

Ο σημερινός δικομματισμός, όμως όπως φαίνεται να επικρατεί (χωρίς αυτό να είναι ιδιαίτερα θετικό, αλλά ως όψεται η μεταμόρφωση του ΣΥΝ), θα στηρίζεται σε ένα λίγο πολύ αυστηρά διπολικό μοντέλο που θα περιλαμβάνει τη δυναμική της επικράτησης ή όχι του εκλογικευμένου νεωτεριστικού μοντέλου εκσυγχρονισμού έναντι του εθνοκρατικού και αντικοσμικού μοντέλου παραδοσιακής συσσωμάτωσης. Για να επικρατήσει όμως το πρώτο μοντέλο είναι αδήριτη ανάγκη να ανοίξει η συζήτηση όχι για το μεσαίο χώρο, έννοια στην οποία ο εμπειρισμός και οι τρόποι πολιτικής συμπεριφοράς (μετριοπάθεια, συναίνεση) συγχέονται με την ουσία της πολιτικής, ούτε βέβαια για την κεντροαριστερά όρος περισσότερο εμπειρικός.

Το ζητούμενο είναι η λεγόμενη επανίδρυση του ΠΑΣΟΚ να συνδεθεί με τη συγκρότηση της ελληνικής σοσιαλδημοκρατίας, μέσα από τον εμπλουτισμό της πολιτικής πρακτικής και θεωρίας με τον προβληματισμό όσων στηρίζουν αυτή την πορεία έξω όμως από τους σημερινούς κομματικούς θεσμούς.

Ευελπιστώ ότι το δεύτερο κύμα εκσυγχρονισμού όχι μόνο δεν θα ξεχασθεί, αλλά και ότι θα σημάνει το άνοιγμα των διαδικασιών για τη δημιουργία του ελληνικού σοσιαλδημοκρατικού εγχειρήματος.

Το δεύτερο κύμα του εκσυγχρονισμού

η αναζήτηση της ελληνικής σοσιαλδημοκρατίας

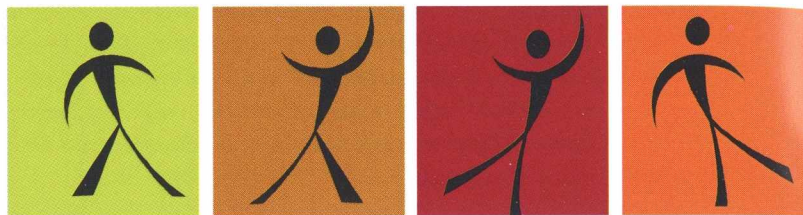
του Γιώργου Σιακαντάρη

γική διαδικασία, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις που οδηγούν είτε στην εξαθλίωση περισσότερο από το 1/3 της κοινωνίας είτε στο «μοίρασμα της εργασίας» και στην απελευθέρωση του ανθρώπου.

Η εφαρμογή όμως του εκσυγχρονισμού στην Ελλάδα έχει τρία σοβαρά αφετηριακά μειονεκτήματα. 1. Επιδιώκεται να εφαρμοσθεί η πρώτη και η δεύτερη φάση, όταν πλέον στο δυτικό κόσμο έχει τεθεί επί τάπητος το ζήτημα που αφορά τον εκσυγχρονισμό του εκσυγχρονισμού (τρίτη φάση του εκσυγχρονισμού). 2. Απουσιάζει το πολιτικό υποκείμενο (όχι απλώς το πολιτικό κόμμα), η συνάντηση δηλαδή ενός ευρύτερου ιδεολογικού-πολιτικού και προγραμματικού ρεύματος που θα θέσει σε πλήρη κίνηση το εκσυγχρονιστικό εγχείρημα. 3. Ο εκσυγχρονισμός αποτελεί τμήμα, στοιχείο της νεωτερικότητας (ορθός λόγος και αυτονομία του κοινωνικού), η ίδια όμως αυτή η νεωτερικότητα δεν έχει επικρατήσει πλήρως στην ελληνική κοινωνία (βλέπε τις αντιδράσεις στις προτάσεις για τις ταυτότητες και για το χωρισμό εκκλησίας και κράτους). Η αδύναμη εκβιομηχάνιση (δηλαδή η αδύναμη ολοκλήρωση των καπιταλιστικών σχέσεων) σε συνδυασμό με τις εγγενείς αδυναμίες των μορφών πολιτικής νομιμοποίησης (πελατεϊκό σύστημα πολιτικής κυριαρχίας) έρχονται σήμερα να συναντηθούν με τις αδυναμίες του ευρύτερου τρόπου λειτουργίας των κομμάτων.

Ας αρχίσουν οι χοροί

Την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές το τοπίο σε ό,τι αφορά την σύγκλιση των δυνάμεων της Κεντροαριστεράς είναι ακόμη ασαφές. Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ διακήρυξε την πρόθεσή της να συμπορευτεί με ευρύτερες δυνάμεις, αλλιά το ποιες είναι αυτές οι δυνάμεις και ποιες ακριβώς διαδικασίες θα προκριθούν παραμένουν προς διευκρίνιση. Οι φωνές του Γιαννόπουλου περί αποστατών μπορεί να είναι άνευ πολιτικού βάρους, αλλιά οι «αμυντικές» επιφυλάξεις του Τσοχατζόπουλου και η διαφαινόμενη προτίμησή του στα «ηλιάκά μέτωπα», δηλαδή σε συμμαχίες με τα σημερινά κόμματα της «αριστεράς» αντιπολίτευσης, δεν μπορεί παρά να έχουν κάποιες πολιτικές συνέπειες.

Από την άλλη, οι πρώτες δυνάμεις που αποχώρησαν μετεκλογικά από το Συνασπισμό συγκρότησαν την ΑΕΚΑ, αλλιά απομένει να αποσαφηνιστεί αν θα πορευτούν παράλληλα προς το ΠΑΣΟΚ, δημιουργώντας ένα ενδιάμεσο σχήμα μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ ή αν θα οδηγηθούν στο δρόμο της σύγκλισης με το ΠΑΣΟΚ συμμετέχοντας στις διαδικασίες «επανίδρυσής» του.

Η αποσαφήνιση όλων αυτών των ζητημάτων ασφαλώς και θα βοηθήσει στην επιτάχυνση των εξελίξεων και στην επίτευξη των επιθυμητών στόχων. Η διαπίστωση αυτή όμως δεν σημαίνει ότι η «Πρωτοβουλία» θα πρέπει να αναμένει το ξεκαθάρισμα του τοπίου για να διατυπώσει τις προτάσεις της. Άλλωστε, η «Πρωτοβουλία», με τις ιδρυτικές θέσεις της και τις δημόσιες τοποθετήσεις της, έχει ήδη διακηρύξει την ανάγκη «συγκρότησης ενός ισχυρού πλειοψηφικού ρεύματος», καθώς και

την ανάγκη για «ένα μεγάλο, σύγχρονο κόμμα της ευρωπαϊκής, δημοκρατικής, σοσιαλιστικής αριστεράς», που θα προκύψει, εφόσον «το ΠΑΣΟΚ αναλάβει την πρωτοβουλία της μετεξέλιξής του, προχωρώντας, μαζί με άλλους, στην ουσιαστική του επανίδρυση, με νέα οράματα, νέες ιδέες, νέες πολιτικές πρακτικές».

Με βάση αυτές τις θέσεις, οι εκπρόσωποι της «Πρωτοβουλίας» στη συνάντησή τους με τον γραμματέα της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ Κ. Σκανδαλίδη, αποδέχτηκαν τις προτάσεις του ΠΑΣΟΚ για συμμετοχή στην οργάνωση θεματικών συνδιασκέψεων, καθιστώντας όμως σαφές ότι μέχρι το «επανιδρυτικό» συνέδριο οι εξωκομματικές δυνάμεις όχι μόνο πρέπει να διατηρήσουν το διακριτό τους ρόλο και την αυτονομία τους, αλλιά και να αυξήσουν τις δραστηριότητές τους προκειμένου να επεκτείνουν την εμβέλεια και την πειστικότητα του όλου εγχειρήματος. Γι' αυτό άλλωστε διατύπωσαν και τις επιφυλάξεις τους σε διαδικασίες που μπορεί να οδηγήσουν στην ενσωμάτωση προσώπων στο σημερινό ΠΑΣΟΚ, γεγονός που θα αποδυνάμωνε τις προϋποθέσεις ουσιαστικής αλληλεγγύης του.

Αντίστοιχες αποσαφηνίσεις χρειάστηκε να δοθούν και στους εκπροσώπους της ΑΕΚΑ, προκειμένου να καταστεί σαφές ότι εκτός από την αυτόνομη στήριξη του διαλόγου και της συνεργασίας, οποιαδήποτε συζήτηση για ενοποίηση των συγγενών δυνάμεων, προϋποθέτει μια περίοδο κοινής δραστηριότητας, καθώς και στοιχειώδη

σύμπτωση απόψεων στο κεντρικό ζήτημα της σύγκλισης με το ΠΑΣΟΚ, κάτι που δεν είναι ακόμα δεδομένο. Τονίστηκε επίσης, ότι

μια επιλογή σύγκλισης με το ΠΑΣΟΚ δεν σημαίνει αναγκαστικά και προσχώρηση, εάν δεν εξασφαλιστούν οι εγγυήσεις για ένα σύγχρονο πολιτικό οργανισμό, ικανό να εκφράσει και να εμπνεύσει τα μέλη της «Πρωτοβουλίας».

Ούτε πάλι θα πρέπει να υποτιμάται η άποψη ότι μέχρι το «επανιδρυτικό» συνέδριο, ένας αστερισμός δυνάμεων με άξονα το ΠΑΣΟΚ πιθανόν να έχει να προσφέρει περισσότερο στην κοινή υπόθεση, αξιοποιώντας την ιδιαιτερότητα, την ιστορία και την απήχηση της κάθε συνιστώσας, παρά η ενοποίηση δυνάμεων, που θα απαιτήσει και εσωστρεφείς διαδικασίες και πολιτικούς συμψηφισμούς.

Εκτός όμως από τις αναγκαίες αυτές αποσαφηνίσεις, είναι φανερό πως η «Πρωτοβουλία» οφείλει, στο άμεσο διάστημα, να διαμορφώσει συγκεκριμένες προτάσεις διαλόγου και σύγκλισης προς τις άλλες συγγενείς δυνάμεις (ΑΕΚΑ, Δίκτυο, κινήσεις πολιτών, ανένταχτες προσωπικότητες, κ.λπ.) και προς το ΠΑΣΟΚ. Προτάσεις που θα εξασφαλίζουν την ιδιαίτερη προσφορά της κάθε δύναμης και θα την αξιοποιούν όχι μόνο αθροιστικά αλλιά και πολλαπλασιαστικά. Προτάσεις που σύντομα θα συνδιαμορφωθούν από τα μέλη της «Πρωτοβουλίας» πριν συζητηθούν με τους «εταίρους» και πριν δοθούν στη δημοσιότητα.

του Γιάννη Τούντα

Εκσυγχρονισμός εδώ και τώρα

➔ του Πάνου Πλαγιαννάκου

Διαπιστώνοντας ότι ο κόσμος αλλάζει και ότι η παγκοσμιοποίηση αποτελεί ήδη μια μη ανστρεπτή πραγματικότητα, οφείλουμε να προετοιμαστούμε κατάλληλα ώστε να ισχυροποιηθεί η θέση της χώρας μας στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Σ' αυτό το πλαίσιο, η νίκη του ΠΑΣΟΚ του Κ. Σημίτη στις πρόσφατες βουλευτικές εκλογές αποτελεί και επιτυχία εκείνων των πολιτικών δυνάμεων, που προσβλέπουν στον πραγματικό εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας, παράλληλα βέβαια με την ενδυνάμωση της κοινωνικής δικαιοσύνης και συνοχής.

Όμως, παρότι ο εκσυγχρονισμός, ως όρος, χρησιμοποιείται ευρύτατα στην πολιτική διαμάχη, δεν έχει επακριβώς περιγραφεί το περιεχόμενό του, δηλαδή η ολοκληρωμένη πολιτική πρόταση που οδηγεί στον προοδευτικό εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας. Όλοι σχεδόν συμφωνούμε ότι υπάρχουν σοβαρά προβλήματα και ότι η επίλυσή τους θα κρίνει, σε μεγάλο βαθμό, την επιτυχία του κυβερνητικού έργου. Χρειάζεται όμως γνώση, τόλμη και αποφασιστικότητα, ώστε οι παρεμβάσεις να είναι ολοκληρωμένες, δηλαδή τα μέτρα που εξαγγέλλονται, να συνοδεύονται και από τις αναγκαίες εξειδικεύσεις και δράσεις, που επιτρέπουν την επίτευξη των τιθέμενων στόχων.

Λαμβάνοντας υπόψη την ένταση των προβλημάτων, ιδιαίτερα στους τομείς που άπτονται της καθημερινής ζωής, ο εκσυγχρονισμός του κράτους προβάλλει ως αναγκαιότητα της κοινωνίας, καθώς θα βελτιώσει το επίπεδο της καθημερινότητας των πολιτών, και, ταυτόχρονα, θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της χώρας. Σ' αυτό το πλαίσιο, η αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης προς την κατεύθυνση της αποδυνάμωσης των γραφειοκρατικών μηχανισμών, της απλοποίησης των διαδικασιών λήψης αποφάσεων, του σαφούς καθορισμού ρόλων και αρμοδιοτήτων, της συνεχούς ενημέρωσης και εκπαίδευσης των δημοσίων υπαλλήλων, της βελτίωσης της υλικοτεχνικής υποδομής των υπηρεσιών, της πάταξης των φαινομένων διαφθοράς, κ.ά., αποτελεί πρώτη προτεραιότητα. Είναι σαφές ότι με το σημερινό επίπεδο δημόσιας διοίκησης, η Ελλάδα δεν μπορεί να αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητες που προσφέρονται με το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, ούτε βέβαια να οργανώσει με επάρκεια το σύνολο των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Αντίστοιχου βεληνεκούς παρεμβάσεις απαιτούνται και σε μια σειρά άλλες κρίσιμες περιοχές, όπως η παιδεία, η υγεία, η απασχόληση, η ανάπτυξη, κ.λπ.

Φαίνεται λοιπόν ότι η ανασυγκρότηση των διαφόρων επιμέ-

ρους τομέων, τελικά, του ίδιου του κράτους, είναι εκ των ων ουκ άνευ για την αποτελεσματική διακυβέρνηση της χώρας, προς όφελος της μεγάλης πλειοψηφίας των πολιτών της. Παράλληλα δε, απαιτείται να κατανοηθούν πλήρως οι αλλαγές που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση, ώστε να αξιοποιηθούν οι προσφερόμενες ευκαιρίες και να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας.

Η επιτυχία του εκσυγχρονιστικού εγχειρήματος μοιάζει, και είναι, δύσκολη. Γίνεται δε ακόμη δυσκολότερη όσο αυτή η πολιτική δεν εκφράζεται σ' όλη της την έκταση, και δεν εφαρμόζεται ενιαία, με τις αναγκαίες βέβαια προσαρμογές, σ' όλους τους κυβερνητικούς τομείς, και σ' όλα τα επίπεδα κάθε τομέα. Όμως, όπως άλλωστε διδάσκει η

εμπειρία, η επιτυχία τέτοιου μεγέθους παρεμβάσεων προϋποθέτει την πλήρη στήριξη και συμμετοχή των εμπλεκομένων, αλλά και όλων των πολιτών. Και βέβαια, αυτό δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση.

Θα πρέπει λοιπόν η κυβέρνηση να πείσει τους πολίτες για τη σοβαρότητα των προθέσεών της, και να τους καλέσει να συμμετάσχουν σ' αυτήν την προσπάθεια.

Προς τούτο είναι αναγκαία η διατύπωση ενός οράματος που θα καταφέρει να εμπνεύσει τους πολίτες. Ο Κ. Σημίτης φαίνεται να έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας του ελληνικού λαού για τη σοβαρότητα και

αποτελεσματικότητά του στην αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων της χώρας. Με δεδομένη λοιπόν την αξιοπιστία του, πρέπει να ηγηθεί της προσπάθειας για την εκπόνηση ενός μακρόπνοου πολιτικού σχεδιασμού, ικανού να συσπειρώσει τους πολίτες προς την κατεύθυνση του προοδευτικού εκσυγχρονισμού της κοινωνίας. Και αυτό αποτελεί τη μεγάλη πρόκληση όχι μόνο για τον Κ. Σημίτη και το ΠΑΣΟΚ, αλλά και για το σύνολο των όμορων πολιτικών δυνάμεων, που αυτοπροσδιορίζονται ως εκσυγχρονιστικές ή/και ανανεωτικές.

Μετεκλογικές προτεραιότητες

Ύμα ο ίδιος ο υπογράφων της «μισής ενημέρωσης», ή νομίζοντας –κατά πλάνη– ότι διαθέτω επαρκή πολιτική πληροφόρηση με όσα επί τροχάδην είχα προλάβει να δω στα εκλογικά φυλλάδια, αφού πρώτα ψήφισα ό,τι ψήφισα, άνοιξα εκ των υστέρων κάποια κομματικά προγράμματα, ψάχνοντας κυρίως τα «ψιλά γράμματα». Ανάμεσα σε αυτά, και το κυβερνητικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ 2000-2004.

Στην εισαγωγή του προγράμματος με τίτλο «ΤΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ ΜΑΣ», οι συντάκτες προσδιορίζουν για την Ελλάδα το όραμα για την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα, το οποίο οριοθετείται από το τρίπτυχο: **Ανάπτυξη, Κοινωνική Αλληλεγγύη, Απασχόληση.**

Ακαριαία η σκέψη μου πήγε συνειρμικά στην Διακήρυξη της 3ης του Σεπτεμβρίου του 1974, τότε που ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ οριοθετούσε το όραμα του κινήματος: Λαϊκή Κυριαρχία, Εθνική Ανεξαρτησία, Κοινωνική Απελευθέρωση, Δημοκρατική Διαδικασία.

Επειδή έχει γίνει πολύς λόγος για τη μετεξέλιξη (κατά τους μεν) ή τη μετάλλαξη (κατά τους δε) του σημερινού ΠΑΣΟΚ, θα αποτολμήσω ορισμένες σκέψεις:

Από την αντιπαράθεση των οραμάτων του 1974 και του 2000, εκείνο που συνάγεται ως πρώτο συμπέρασμα είναι ο ιστορικός εποχικός τους προσδιορισμός. Σε μια Ελλάδα λίγων μόνο μηνών μεταχουντικής δημοκρατίας, με νωπή την επτάχρονη εμπειρία πολιτικής φήμωσης, ξένων επεμβάσεων και περιφρόνησης της θέλησης του Λαού, η Διακήρυξη της 3ης του Σεπτεμβρίου έβρισκε εξαιρετικά γόνιμο έδαφος στη σκέψη και την καρδιά χιλιάδων ψηφοφόρων. Τα στοιχεία, δηλαδή, εκείνα που τόσο οδυνηρά είχαν λείψει από τη ζωή του μισού πληθυσμού για επτά ολόκληρα χρόνια, αλλά και πρωτότερα, καθ' όλη τη μεταπολεμική περίοδο, είχαν στη μεταπολίτευση ανακηρυχθεί σε κυρίαρχες υπέρτατες πολιτικές αξίες. Και μάλιστα, με μια σπουδή να φτάσουμε στο τέρμα του πολιτικού στόχου, σα να θέλαμε με το ποιοτικό εκείνο άλμα να ισοφαρίσουμε τις καθυστερήσεις των περασμένων δεκαετιών (θυμηθείτε το σύνθημα: «στις 18 σοσιαλισμό»). Η επίτευξη, εννοείται, των πολιτικών εκείνων στόχων περιλάμβανε, και άρα θα έλυνε αυτομάτως (:), και τα υπόλοιπα προβλήματα, όπως της υπανάπτυξης, της εγκαθίδρυσης κοινωνικού κράτους, της εργασίας, κ.ο.κ.

Σήμερα όμως, που λίγο-πολύ λύθηκαν τα ζητήματα της πολιτικής δημοκρατίας και η χώρα μας δημιούργησε και αποδέχθηκε ένα πλέγμα διεθνών δεσμεύσεων, η ανάπτυξη, η κοινωνική προστασία και η απασχόληση προβάλλουν ως άμεσης προτεραιότητας ζητήματα, που ζητούν τη λύση τους. Αυτά είναι τα κυρίαρχα προβλήματα που απασχολούν τον μέσο πολίτη και διαπερνούν όλο το φάσμα των ηλικιών, με εξαίρεση ίσως τους έχοντες και κατέχοντες.

Ακόμα –χωρίς αυτό να έχει πρακτική αλλά θεωρητική μόνο σημασία– με την ψυχραιμία που μας επιτρέπει η εξ αποστάσεως 25 χρόνων εναντίωση του οράματος του 1974, μπορούμε να πούμε ότι εκείνο το τετράπτυχο, ανεξάρτητα από τις δυνατότητες πραγμάτωσής του και την ελκυστικότητα που αντανακλούσε απευθυνόμενο στο πολιτικό μας θυμικό, χαρακτηριζόταν από μια «πατερναλιστική» αντίληψη. Το τότε ΠΑΣΟΚ υποσχόταν να οδηγήσει τα βήματα της κοινωνίας προς κάποιους μακρινούς στόχους, ζητώντας προφανώς και από τις επερχόμενες γενιές να προχωρήσουν στο ίδιο

όραμα, χωρίς ίσως να προσμετράται το κόστος αυτών των υπεσχόμενων κατακτήσεων.

Σήμερα, τα αιτήματα εκείνα –χωρίς να ισχυρίζομαι πως έχασαν την αξία τους– δεν είναι δυνατόν να επαναληφθούν το ίδιο απλουστευτικά. Και τούτο, γιατί η παρεμπόδιση, λ.χ., της λαϊκής κυριαρχίας, εκτός του ότι δεν έχει τα δραματικά χαρακτηριστικά του παρελθόντος, προέρχεται από διάφορες πηγές και εκδηλώνεται σε διάφορα επίπεδα. Το ίδιο περίπλοκο είναι (πάντα, δεν ήταν) και η έννοια της εξάρτησης.

Έχουμε, λοιπόν, την πεποίθηση ότι το όραμα που περιέχεται στο κυβερνητικό πρόγραμμα 2000-2004 είναι πολύ πιο ρεαλιστικό και απαντά πιο πειστικά στα σημερινά προβλήματα.

Ταυτόχρονα, είναι πολύ ευρύτερο και, σε τελική ανάλυση, εμπεριέχει διαλεκτικά τους στόχους του 1974. Αρκεί να αναλογιστούμε αν μπορεί άραγε να υπάρξει Εθνική Ανεξαρτησία χωρίς ισχυρή οικονομία και ανάπτυξη. Εξυπακούεται **ανάπτυξη** όχι χωρίς όρους, αλλά ως «**διαδικασία δημιουργίας και κατανομής εισοδήματος, πλούτου, ευκαιριών και προοπτικής, που συστρατεύει όσο γίνεται ευρύτερα τμήματα της κοινωνίας, που δεν περιθωριοποιεί, που δεν εντείνει ανισότητες, που λειτουργεί δημιουργικά και συνολικά**», όπως κατά λέξη αναλύεται στην αμέσως επόμενη παράγραφο του προγράμματος με τον υπότιτλο «**Ο προοδευτικός χαρακτήρας των αναπτυξιακών μας επιλογών**».

Έχουμε, ωστόσο, την πεποίθηση ότι ο προοδευτικός χαρακτήρας του αναπτυξιακού προγράμματος θα είχε μειζονα διασφάλιση, αν στην παραπάνω παράγραφο η διακήρυξη δεν αρκούταν απλώς στη δέσμευση της μη έντασης των κοινωνικών ανισοτήτων, αλλά περιλάμβανε και την επιδίωξη της (βαθμιαίας έστω) μείωσης των υφιστάμενων σήμερα ανισοτήτων. Και δεν είναι αυτές ούτε λίγες, ούτε ήπιες μορφής... Όπως η **ανάπτυξη**, που αν δεν είναι **αειφόρος**, δεν είναι καν ανάπτυξη, όπως σωστά επισημαίνεται στο αντίστοιχο κεφάλαιο του προγράμματος.

► του Θόδωρου Καραγιάννη

Πολίτες ενός κατώτερου θεού

Υποθέτω και ελπίζω πως μέχρι την ώρα που θα διαβάζονται αυτές οι γραμμές, το θέμα των «ταυτοτήτων» θα έχει εκτονωθεί. Καλύτερα να μοιάζει αυτό το κείμενο ξεπερασμένο από την επικαιρότητα, παρά να ταλαιπωρούνται άλλοι οι πολίτες από μια άνευ αντικειμένου διχαστική διαμάχη.

Μήπως όμως, η διαμάχη αυτή έχει, ένα πολύ ουσιαστικό περιεχόμενο; Μήπως η συζήτηση αυτή αποτελεί, απλώς, την εισαγωγή στον πυρήνα του ζητήματος, τις σχέσεις, δηλαδή, κράτους και εκκλησίας; Ας κρατήσουμε τα επιχειρήματα, και τα εφόδια μας για τον «ιερό πόλεμο» που ίσως ακολουθήσει αργότερα. Αυτές είναι μόνον οι πρώτες αναγνωριστικές αιμαχίες.

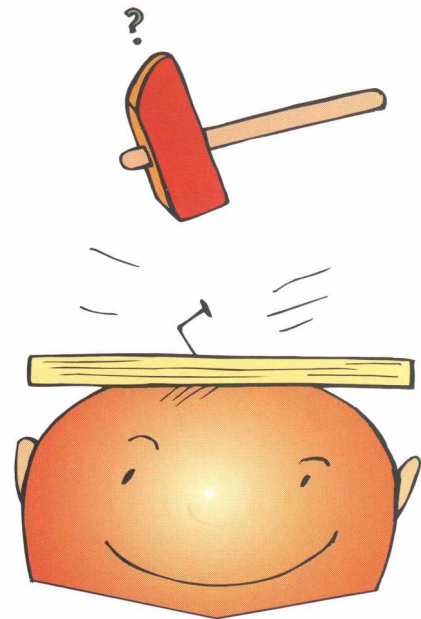
Η λέξη «ταυτότητα» έχει ένα πολύ ευρύ, συμβολικό και, επομένως, ιδεολογικό περιεχόμενο που δεν μπορεί να συνοψίζεται σε ένα τυπικό δελτίο αναγνώρισης. Προφανώς σ' ένα τέτοιο δελτίο δεν χωρά ούτε το ατομικό ίχνος μιας «συλλογικής ταυτότητας» που αναφέρεται σε κοινά, εθνικά ή άλλα χαρακτηριστικά όπως είναι η ορθοδοξία, ούτε και ο ουσιαστικός υπαρξιακός πυρήνας ενός προσώπου με το τεράστιο φάσμα των ποικίλων ιδιωμάτων, πεποιθήσεων, συμπεριφορών ή απόψεων που το συνδιαμορφώνουν.

Επομένως, αναφερόμαστε σε ένα απλό δημόσιο έγγραφο με το οποίο η Πολιτεία αναγνωρίζει τους πολίτες και επομένως υποχρεωτικά πρέπει να περιλαμβάνει, εκτός από τη φωτογραφία, μόνο τα τυπικά αλλά και σταθερά στοιχεία που είναι απαραίτητα. Μαζί λοιπόν με τη zealatina της παλιάς ταυτότητας θα πρέπει να αφαιρεθεί και το δακτυλικό αποτύπωμα (κατάλοιπο μιας εποχής κατά την οποία όλοι οι πολίτες ήταν κατ' αρχήν ύποπτοι για κάποιο απροσδιόριστο αμάρτημα), η αναγραφή του θρη-

σκευματος (που παραβιάζει την ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης σύμφωνα με το άρθρο 13 του Συντάγματος) και όλα τα μεταβλητά δεδομένα (οικογενειακή κατάσταση, επάγγελμα, διεύθυνση κατοικίας κλπ).

Γιατί, όμως, να μην αναγράφεται το θρήσκευμα προαιρετικά; Στη θέση αυτή υποχωρεί, δίδεν, η επίσημη εκκλησία και οι υποστηρικτές της, εισάγοντας με τον τρόπο αυτό, τη διάκριση των πολιτών σε δύο κατηγορίες: αυτούς που δηλώνουν πως συμφωνούν με την κυρίαρχη πίστη, και τους άλλους. Αυτούς που, είναι βέβαιο, πως θα αντιμετωπίζονται συλλήβδην από το κράτος ως πολίτες ενός κατώτερου θεού. Είτε γιατί θα ανήκουν σε μια μειοψηφία, είτε, συνηθέστερα, γιατί απλώς θα αρνούνται να κοινοποιήσουν τις εσωτερικές πτυχές της συνείδησής τους, αυτές ακριβώς που προκύπτουν από τις βαρύτερες ψυχικές ή πνευματικές τους ανάγκες και γι' αυτό ακριβώς δεν πρέπει να δηλώνονται δημόσια. Αυτές ακριβώς οι πεποισθήσεις που συγκροτούν την πραγματική ταυτότητα ενός ατόμου χάνουν το ουσιαστικό νόημα τους όταν περιλαμβάνονται σε ένα οποιοδήποτε «δελτίο ταυτότητας».

Θα μπορούσε να επικαλεσθεί κανείς πολλά ακόμη σοβαρά επιχειρήματα. Για την υποχρέωση της Πολιτείας να προφυλάσσει τα ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από τον ηλεκτρονικό έλεγχο και επεξεργασία. Για τις διεθνείς συμβάσεις που έχει

του Σπύρου Βούγια

υπογράψει η Ελλάδα και την υποχρεώνουν από το 2003 να έχει κοινό δελτίο αναγνώρισης με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Το κρατικό αυτό έγγραφο θα έχει κυρίως ταξιδιωτική χρησιμότητα, αντικαθιστώντας τα παραδοσιακά διαβατήρια για τις χώρες-μέλη.

Θα αρκούσε τέλος να υπενθυμίσει κανείς πως εκλέξαμε πολύ πρόσφατα πρωθυπουργό και κυβέρνηση ακριβώς για να λαμβάνουν αποφάσεις σε θέματα της αρμοδιότητάς τους. Όμως φαίνεται ότι ο στοιχειώδης δημοκρατικός εκσυγχρονισμός της Ελληνικής κοινωνίας είναι μια μεγάλη πορεία που μόλις ξεκίνησε και ότι αυτό δεν είναι υπόθεση μόνο ενός συγκεκριμένου κόμματος αλλά διαπερνά οριζόντια το πολιτικό φάσμα και βρίσκεται υποστηρικτές (αλλά και φανατικούς αντιπάλους) σε όλα τα πολιτικά κόμματα.

Αποδείχθηκε επομένως χρήσιμη η συζήτηση που έγινε. Όχι τόσο για το ίδιο το περιεχόμενο της, όσο γιατί αποκαλύφθηκαν κάτω από τα πολιτικά άμφια, μεταμφιέσεις που δεν τις περίμενε κανείς. Με αφορμή τη συζήτηση για ένα δελτίο ταυτότητας, αναδύθηκαν τελικά τα πραγματικά στοιχεία της πολιτικής ταυτότητας του καθενός.

ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη βάση της παρέμβασης σε κείριους τομείς, λειτουργούν Ομάδες Εργασίας με αντικείμενο:

- * Εξωτερική Πολιτική, Διεθνή
- * Οικονομία, Ανάπτυξη, Απασχόληση
- * Δημόσια Διοίκηση, Τοπική Αυτοδιοίκηση
- * Παιδεία
- * Υγεία
- * Πολιτισμός
- * Περιβάλλον
- * Κοινοβουλευτική Στήριξη
- * Ευρωκοινοβουλευτική Στήριξη
- * Συντακτική Επιτροπή Περιοδικού

Για περισσότερες πληροφορίες, στείλτε μας fax ή e-mail.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Σειρά δημόσιων εκδηλώσεων οργάνωσε το διάστημα αυτό η Πρωτοβουλία σε όλη την Ελλάδα. Αναλυτικότερα:

Αθήνα

Τη Δευτέρα 12 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε με ιδιαίτερη επιτυχία εκδήλωση στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης «Ιλεάνα Τούντα», με ομιλητές τους Ηλία Ευθυμίου, Δημήτρη Οικονόμου και Πάνο Πλαγιαννάκο και με συντονιστή τον Μιχάλη Μοδινό. Θέμα της εκδήλωσης: «Ανάμεσα στο όραμα και την πράξη. Προτεραιότητα στην περιβαλλοντική πολιτική».

Αλεξανδρούπολη

Την Τετάρτη 7 Ιουνίου οι Γιάννης Τούντας και Γιάννης Χατζηγιώργας μίλησαν σε συγκέντρωση στελεχών της αριστεράς και της οικολογίας στην Αλεξανδρούπολη, όπου και αποφασίστηκε η δημιουργία τοπικού τμήματος της Πρωτοβουλίας. Στην ομιλία του ο Γ. Τούντας τόνισε την ανάγκη πλήρους διαχωρισμού εκκλησίας και κράτους, δηλώνοντας παράλληλα ότι το ποιος είναι πράγματι αριστερός κρίνεται στη πράξη, από τη στάση του ή όχι στη μάχη των μεταρρυθμίσεων.

Μυτιλήνη

Την Τρίτη 13 Ιουνίου η Πρωτοβουλία οργάνωσε δημόσια εκδήλωση στη Μυτιλήνη με θέμα «Θεσμοί και εκσυγχρονισμός στην ελληνική κοινωνία» και ομιλητές τους Θανάση Γεωργακόπουλο (ΑΕΚΑ) και Σπύρο Βούγια και Μιχάλη Μοδινό από την Πρωτοβουλία. Τη συζήτηση συντόνισε ο Κώστας Ζούρας.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Μετά τις εκλογές

Οι εκλογές της 9ης Απριλίου σφραγίστηκαν από τη δύσκολη όσο και αποφασιστικής σημασίας νίκη του ΠΑΣΟΚ και του Κώστα Σημίτη. Είναι φανερό ότι στην ψήφο του ελληνικού λαού βάρυνε τελικά περισσότερο η εμπιστοσύνη προς το πρόσωπο και την πολιτική του Κ. Σημίτη στα κρίσιμα ζητήματα απ' ό,τι η φθορά της εξουσίας και τα αρνητικά συμπτώματα που χαρακτηρίζουν την άσκηση της εξουσίας από το κυβερνών κόμμα. Εξάλλου, στη σύνθεση της νέας κοινοβουλευτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ αντανακλάται σε σημαντικό βαθμό η επιθυμία του πρωθυπουργού για ανανέωση του πολιτικού προσωπικού, που θα αναλάβει τη συνέχιση του εκσυγχρονιστικού εγχειρήματος.

Προσεκτική ανάγνωση των αποτελεσμάτων δείχνει ότι η συμβολή ώριμων ψηφοφόρων της αριστεράς στη νίκη αυτή υπήρξε κρίσιμη. Ως Πρωτοβουλία Πολιτών της Ανανεωτικής και Δημοκρατικής Αριστεράς και της Οικολογίας έχουμε κάθε λόγο να αισθανόμαστε ικανοποιημένοι, όχι μόνο για το αποτέλεσμα, αλλά και για τη δική μας συνεισφορά στην εκλογική νίκη.

Η δέσμευση του πρωθυπουργού για ανανέωση πρέπει να εκφράσει αυτή ακριβώς τη νέα πολιτική πραγματικότητα, το νέο πόλο που έφερε στο προσκήνιο η εκλογική μάχη. Απαιτείται γενναία προσπάθεια ανανέωσης ιδεών, πρακτικών και προσώπων, τόσο στο κόμμα όσο και στην κυβέρνηση, ικανή να εκφράσει την ποικιλία των προελεύσεων και των ευαισθησιών, τον πλούτο των ιδεών που φέρνει αυτό το ρεύμα. Αλλά και οι δυνάμεις της ανανεωτικής και δημοκρατικής αριστεράς πρέπει να συνειδητοποιήσουν το νέο τους ρόλο, να αναλάβουν το μερίδιο ευθύνης που τους αναλογεί στη διαμόρφωση μιας εκσυγχρονισμένης, αναπτυσσόμενης, ειρηνικής και κοινωνικά δίκαιης Ελλάδας. Η αποφυγή αυτής της ευθύνης είναι προφανές ότι εμπεριέχει τον κίνδυνο της παρακμής και της εξαφάνισης από το πολιτικό σκηνικό.

Οι διεργασίες στο χώρο της κεντροαριστεράς

Τις ημέρες αυτές συντελούνται σημαντικές διεργασίες στο χώρο της δημοκρατικής αριστεράς. Οι εισηγήσεις του πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη και η απόφαση της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ για άνοιγμα του δρόμου προς τη μετεξέλιξη του αποτελούν μια πρώτη σημαντική συμβολή στην αναμόρφωση του μετεκλογικού πολιτικού τοπίου. Κι αυτό, γιατί αναγνωρίζουν δύο κείρια χαρακτηριστικά του εκλογικού αποτελέσματος.

- Πρώτον, ότι αυτό σηματοδοτεί τη νικηφόρα εμφάνιση στο πολιτικό προσκήνιο ενός πόλου, μιας παράταξης, που την αποτελούν δυνάμεις με διαφορετικές προελεύσεις, πολιτικές κουλτούρες και διαδρομές, από το ριζοσπαστικό κέντρο μέχρι τη δημοκρατική αριστερά, οι οποίες σήμερα μοιράζονται κοινές ή συγκλίνουσες απόψεις και επιλογές για το μέλλον της χώρας.
- Δεύτερον, ότι η πολιτική εκπροσώπηση αυτού του πόλου απαιτεί την ανασύνθεση ολόκληρου του χώρου της κεντροαριστεράς, συμπεριλαμβανομένου και του ίδιου του ΠΑΣΟΚ.

Είναι σημαντικό ότι αυτές οι διεργασίες συντελούνται την ίδια στιγμή που και άλλες δυνάμεις από τη δημοκρατική αριστερά, και κυρίως από τον Συνασπισμό, διαχωρίζουν τη θέση τους από την αντιπολιτευτική τακτική της στείρας καταγγελίας και της άγονης διαμαρτυρίας και τάσσονται υπέρ της ανανέωσης του προγραμματικού λόγου και της σύγκλισης όλων των δυνάμεων του προοδευτικού εκσυγχρονισμού.

Η πολύμορφη δυναμική που αναπτύσσεται σήμερα στον ευρύτερο χώρο της δημοκρατικής αριστερά και της οικολογίας είναι αναγκαίο να αξιοποιηθεί και να αναπτυχθεί. Η προοπτική αυτή θα απαιτήσει θαρραλέα βήματα και υπέρβαση κατεστημένων νοοτροπιών από όλους, και πρώτα απ' όλα από το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, στο πνεύμα των εισηγήσεων του Κώστα Σημίτη.

Η ευκαιρία για τη δημοκρατική αριστερά, αλλά και ευρύτερα για την ανανέωση της πολιτικής ζωής του τόπου, δεν πρέπει να χαθεί.

Ποια ελληνική κοινωνία για τον 21ο αιώνα;

Το θέμα των ταυτοτήτων –αστυνομικών αλλά και πολιτισμικών – δεν τελειώνει με αναβολές και μεσοβέζικες λύσεις. Η ενασχόληση με σοβαρά θέματα του δημοσίου βίου της χώρας πολλές φορές τελειώνει μέσα σε λίγες μέρες – όχι γιατί επιλύονται, αλλά επειδή αποσύρονται από πάνω τους τα φώτα της επικαιρότητας.

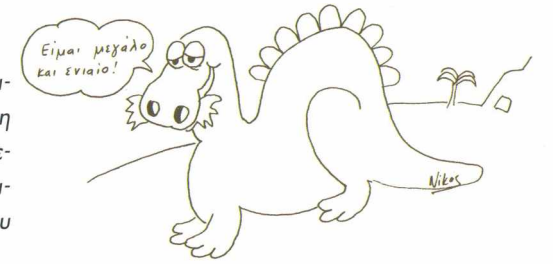
Κάτι τέτοιο, όμως, δεν πρέπει να συμβεί και με το ζήτημα των ταυτοτήτων. Κι αυτό, γιατί το θέμα πηγαινει πολύ πιο πέρα από την αναγραφή του θρησκειώματος στο συγκεκριμένο έγγραφο, που και αναχρονιστική είναι και παράγων επιβολής διακρίσεων μπορεί να αποβεί.

Η υπόθεση αφορά τις αξίες με τις οποίες θέλουμε να ζούμε καταρχήν μεταξύ μας, ως ελληνική κοινωνία, στον 21ο αιώνα. Κατά δεύτερο, σχετίζεται με τον πολιτικό/ πολιτισμικό χώρο στον οποίο έχουμε επιλέξει να ανήκουμε: την Ευρώπη. Όπως μάς θύμισαν και πρόσφατα δημοσιεύματα του Τύπου, σε καμιά άλλη χώρα-εταίρο μας δεν προβλέπεται τέτοια αναγραφή στις ταυτότητες των πολιτών της, ενώ υπάρχουν και τέσσερα κράτη-μέλη της Ε. Ε. όπου ...δεν υπάρχουν καν αστυνομικές ταυτότητες!

Σε αυτά τα συμφραζόμενα:

Η σημερινή κυβέρνηση δεν μπορεί να επιλέξει τη στάση του

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΔΕΝ ΑΝΗΣΥΧΕΙ!

Πόντιου Πιλάτου, επαναλαμβάνοντας στο θέμα αυτό ότι έγινε στη δεκαετία του '80 με την προαιρετική τέλεση του πολιτικού γάμου, αλλά ούτε και να παραπέμψει το θέμα στις «ελληνικές καλές κουλτούρες». Ο εκσυγχρονισμός της κοινωνίας κρίνεται και από τέτοια ζητήματα.

Η αξιωματική αντιπολίτευση δεν μπορεί να δηλώνει ότι εκφράζει τη φιλελεύθερη-δημοκρατική ιδεολογία και να προωθεί τη «μη λύση» της προαιρετικής αναγραφής του θρησκειώματος.

Ο πνευματικός κόσμος της χώρας δεν μπορεί να σιωπά για τέτοια θέματα.

Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας δεν μπορούν να συνεχίσουν να χειρίζονται ζητήματα θεμελιώδη για την εξέλιξη της κοινωνίας μας απλώς με «όρους θεάματος».

Το ζήτημα του διαχωρισμού Κράτους και Εκκλησίας εκκρεμεί στην Ελλάδα από την εποχή των συνταγμάτων της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας, δηλαδή περίπου εδώ και ...80 χρόνια. Το επιχείρημα, λοιπόν, ότι «δεν είναι ώρα για τέτοια» έχει εκπνεύσει προ πολλού και η σημερινή συγκυρία είναι η πλέον κατάλληλη για την εκκοσμίκευση του κράτους και την αποκρατικοποίηση της Εκκλησίας», όπως χαρακτηριστικά τόνισε ο πρόεδρος των Ελλήνων συνταγματολόγων, Αριστόβουλος Μάνεσης.

Απλή αναλογική, ή αναβάθμιση της μεταπολιτευτικής δημοκρατίας;

των Νίκου Μαραντζίδη
και Νίκου Ράπτη

Με ενδιαφέρον παρακολουθήσαμε την αναζωπύρωση των σεναρίων για την αλλαγή του εκλογικού συστήματος. Στο παρόν κείμενο θέλουμε από τη μια να εκφράσουμε την αντίθεσή μας στην καθιέρωση αναλογικών εκλογικών συστημάτων και από την άλλη να περιγράψουμε τα χαρακτηριστικά ενός εκλογικού συστήματος που θα βελτίωνε τη δημοκρατία στη χώρα μας.

Όπως εφαρμόστηκε η απλή αναλογική, έδειξε την ανεπάρκειά της να βελτιώσει τη δημοκρατική λειτουργία. Εκτός από ορισμένες προφανείς και περιώνυμες αδυναμίες (τη σύνδεσή της με την κυβερνητική αστάθεια και την κομματοκρατία), θέλουμε εδώ να τονίσουμε κάποια ακόμα από τα μειονεκτήματά της, που αναφέρονται σπανιότερα:

- Η απλή αναλογική μεταθέτει τις συνεργασίες μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων μετά τις εκλογές, πίσω από το λαό. Η «λαϊκή εντολή» περιορίζεται στο να μοιράζει την τράπουλα στα χέρια των κομματικών επιτελείων. Από εκεί και πέρα, στους πολίτες ανατίθεται ο ρόλος του θεατή στα παζάρια μεταξύ ανεξελεγκτων πια κομμάτων.
- Σε ένα πολιτικό σύστημα όπου η εκτελεστική εξουσία εκλέγεται από τη Βουλή και όχι απευθείας από το λαό (αντιθέτως απ' ό,τι συμβαίνει, λ.χ. στις ΗΠΑ) η απλή αναλογική δεν οδηγεί σε αντιπροσωπευτικότερο πολιτικό σύστημα, αλλά σε κυβερνήσεις άσχετες με τη λαϊκή βούληση. Το εκλογικό σύστημα Κουτσούγωργα, για παράδειγμα, που παρήγαγε πολιτικά αποτελέσματα παρόμοια με αυτά της απλής αναλογικής, έδωσε πρωθυπουργούς (τους Τζανετάκη και Ζολώτα) και κυβερνήσεις που *κανείς ποτέ δεν ψήφισε*.

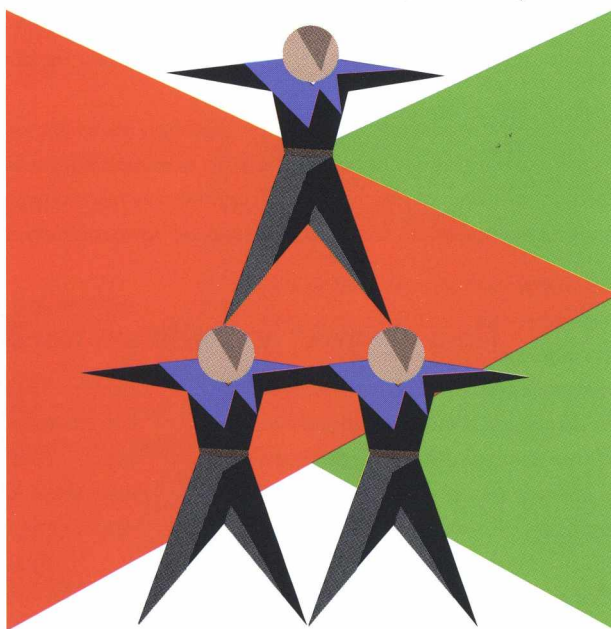
Θεωρούμε αυτόνοχο πως το νέο εκλογικό σύστημα οφείλει να διασφαλίζει τα κεκτημένα του μεταπολιτευτικού πολιτικού συστήματος, που κατά γενική ομολογία αναγνωρίζεται ως η «καλύτερη δημοκρατία» που γνώρισε ο τόπος. Δεν πρόκειται για ένα αγαθό που το “πετάς” αβασάνιστα. Η εκλογική διαδικασία θα πρέπει να εξακολουθήσει να οδηγεί σε κυβερνήσεις με σταθερή κοινοβουλευτική βάση.

Η «καλύτερη δημοκρατία» κάτι οφείλει και στο ότι από το 1974 έως το 2000 είχαμε εκλογές (με το σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής) κάθε 42 μήνες, έναντι μίας εκλογικής αναμέτρησης κάθε 3(!) μήνες με το σύστημα Κουτσογιώργα.

Από εκεί και πέρα, η λειτουργία του πολιτεύματος ανέδειξε προβλήματα που το νέο εκλογικό σύστημα καλείται να διορθώσει. Τέτοιες δυσλειτουργίες είναι: ♦ Η σύνδεση της εκλογής με την οικονομική άνεση ή την τηλεοπτική διασημότητα. ♦ Ο αποκλεισμός υπαρκτών πολιτικών δυνάμεων από τη Βουλή. ♦ Η δυστοκία για διακομματικές συνεργασίες. ♦ Η μείωση του κύρους των βουλευτών. ♦ Η πολυπλοκο-

τητα των εκλογικών συστημάτων, που καθιστούν δυσνόητη στον πολίτη τη θεμελιώδη λειτουργία της δημοκρατίας (πώς εκλέγεται ένας βουλευτής).

Για να διορθωθούν οι παραπάνω ατέλειες, το νέο εκλογικό σύστημα θα πρέπει: • Να καθιερώσει μικρές (ει δυνατόν, μονοεδρικές) περιφέρειες λίγων χιλιάδων ψηφοφόρων. Έχουν ήδη αναφερθεί τα εκλογικά συστήματα χωρών όπως η Γερμανία, η Μ. Βρετανία, η Ιταλία και η Γαλλία,

όπου το μεγάλο ποσοστό των βουλευτών εκλέγεται από μονοεδρικές περιφέρειες. Έτσι μειώνεται το βάρος της οικονομικής άνεσης και της τηλεοπτικής διασημότητας, ενισχύεται και πολιτικοποιείται ο ρόλος του βουλευτή. Ο εκλεγμένος σε μικρή περιφέρεια συσπειρώνει σχεδόν την απόλυτη πλειοψηφία των εκλογέων γύρω από την υποψηφιότητά του. Η μοναδικότητά του τον καθιστά υπόλογο στους πολίτες της περιφέρειάς του, αυξάνοντας την ατομική του ευθύνη και την επικοινωνία του με τους ψηφοφόρους. Όλοι οι ψηφοφόροι γνωρίζουν τον βουλευτή της περιφέρειάς τους. • Να δίνει τη δυνατότητα κάποιας εκπροσώπησης σε υπαρκτά πολιτικά ρεύματα. Ένα όριο της τάξης του 1-1,5% έχει ιστορικά δείξει πως είναι ασφαλέστερο φράγμα από το ισχύον 3%. Γι' αυτό θα ήταν δυνατόν ένας αριθμός βουλευτών (ακούστηκαν αριθμοί από 100 έως 150) να εκλέγονται με την απλή αναλογική, σε εθνική ή περιφερειακό επίπεδο. • Να διευρύνει τη λαϊκή βάση του συνασπισμού εξουσίας με διακομματικές συνεργασίες, που να γίνονται *πριν* από την εκλογική διαδικασία, *μπροστά στο λαό*, με συμφωνία σε κοινό πολιτικό πρόγραμμα.

Ευκαιρία για θετικές εξελίξεις

του Γιάννη Βάλτου

Η πρόκληση της «Πρωτοβουλίας» για μια πολιτική κίνηση δράσης τόσο προεκλογικά όσο και με διαρκή παρουσία στο διαμορφούμενο νέο πολιτικό σκηνικό, είναι μια πρόκληση. Το εγχείρημα μπορεί να πετύχει, εφόσον ληφθούν σοβαρά υπόψη ορισμένοι παράγοντες που επηρεάζουν καθοριστικά τις πολιτικές διεργασίες. Τα κίνητρα προκειμένου να ασχοληθεί με ζητήματα πολιτικής ο καθένας μας (αλλά πρωτίστως η νεολαία, ώστε αυτή να αποτελεί πηγή έμπνευσης), είναι ένα σοβαρό ζητούμενο. Αυτό αφορά όλους αγωνιούν και νοιάζονται για τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις στη χώρα.

Η απουσία παραγωγής πολιτικής είναι εμφανής και στην κατεύθυνση του εξορθολογισμού και της συμβολής της στην αναπτυξιακή-δημοκρατική πορεία της χώρας. Η μακροχρόνια παρακολούθηση αλλά και η εμπειρία δείχνει ότι η ενεργός συμμετοχή του πολίτη επιτυγχάνεται όταν το αποτέλεσμα της δράσης του έχει επίπτωση στη ζωή του, είτε βραχυπρόθεσμα είτε μακροπρόθεσμα. Οι πολιτικές συνεργασίες που είναι αποτέλεσμα της δράσης του πρέπει να καταλήγουν σε συμπεράσματα, θέσεις, προτάσεις επαρκώς επεξεργασμένες, ώστε να είναι ικανές να ανταποκριθούν στο επίπεδο της εφαρμοσμένης κυβερνητικής πολιτικής.

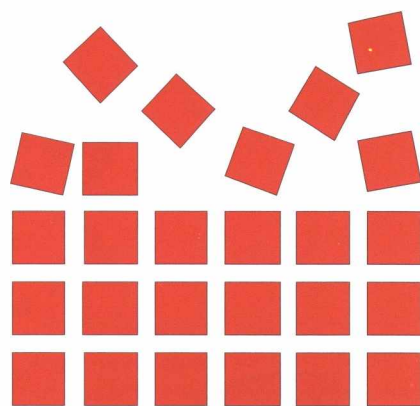
Η ιεράρχηση των θεμάτων και η προσέγγιση σε ζητήματα επαγγελματικής απασχόλησης και κοινωνικού κράτους (υγεία, παιδεία, ασφάλιση, κ.ά.), καθώς και σε θέματα πολιτισμικού περιβάλλοντος, οικολογίας και μείζονα προβλήματα ηθικής και δεοντολογίας, αποτελούν την ατζέντα της όλης προσπάθειας. Όμως, για τα παραπάνω απαιτούνται συστηματικές λειτουργίες, που θα δημιουργήσουν νέα βάση δεδομένων, απαραίτητων για την κατανόηση της πραγματικότητας και θα συμβά-

λουν στην ανάπτυξη με σύγχρονη επιστημονική μεθοδολογία. Βασικό στοιχείο στον προσανατολισμό ανάλογων επεξεργασιών πρέπει να είναι η αποδοχή από την κοινωνία των διαμορφούμενων θέσεων. Έτσι, θα μπορεί να γίνεται λόγος για ουσιαστική κοινωνική συναίνεση.

Η πολύχρονη εμπειρία γύρω από τις πολιτικές εξελίξεις δείχνει ότι έχουμε σημαντικά αποτελέσματα και οφέλη όταν ομάδες με πρωτοποριακές αντιλήψεις, συμβατές με τις δημοκρατικές αρχές, βρίσκονται στον πυρήνα ή στα δίκτυα εφαρμογής της κυβερνητικής πολιτικής, και όταν κυρίως αυτές παίρνουν μέρος στις διεργασίες για τη διαμόρφωση αυτής της πολιτικής.

Είναι σαφές ότι οι ομάδες αυτές έχουν σημασία στο μέτρο που ο πολιτικός λόγος τους γίνεται ευρύτερα αποδεκτός και ικανοποιεί τις ειδικές και γενικές ανάγκες μεγάλου μέρους της κοινωνίας. Αυτό επιτυγχάνεται με εμμονή σε δημοκρατικές αρχές και με δείγματα υψηλής αποφασιστικότητας. Γνωρίζουμε ότι είναι ένας αγώνας σε αντίξοο περιβάλλον, όπου αντιτιθέμενα συμφέροντα και νοοτροπίες συγκρούονται.

Η επιτυχημένη πολιτική Σημίτη σε ορισμένους τομείς οφείλεται στους συγκεκριμένους κανόνες που επέβαλλε και στο μετρήσιμο του θετικού αποτελέσματος. Είναι ιστορική ανάγκη η εφαρμογή μιας πολιτικής με αποτελεσματικό τρόπο και με δυνατότητα διαρκούς αξιολόγησης, προκειμένου να διασφαλισουμε τη βαθμιαία ανάπτυξη της

κοινωνίας. Τα οχυρώματα των κομματικών μηχανισμών πέφτουν σιγά σιγά και η ρευστότητα είναι μεγάλη σε όλους τους πολιτικούς χώρους. Ο βερμαπαϊσμός και η άκριτη παροχολογία δύσκολα μπορούν σήμερα να δημιουργήσουν και να συντηρήσουν κυβερνητικές πλειοψηφίες.

Κάτι καινούργιο μπορεί να γεννηθεί. Στο άμεσο μέλλον προδιαγράφονται σκληρές αντιπαραθέσεις. Είναι σημαντικό ο καθένας να λάβει μέρος στην αφετηρία ήδη των εξελίξεων, προτού η κυτταρική μεμβράνη που περιβάλλει τους πολιτικούς σχηματισμούς, σκληρύνει και γίνει αδιαπέραστη. Άλλη μια χαμένη ευκαιρία για τον κόσμο της προόδου θα σήμαινε δυσβάστακτο βάρος.

Τα ωραία πράγματα περιμένουν έξω από το τούνελ...

του Γιάννη Χατζηγάγα

Σε μια εποχή όπου συχνά λέγεται ότι όλα κατέρρευσαν, ότι όλα έχουν τελειώσει, ότι τίποτα δεν γίνεται, ότι η πολιτική παρέμβαση και πράξη έχουν χάσει την αξία τους... να που συμβαίνουν και γεγονότα που πιστοποιούν το αντίθετο. Αναφέρομαι φυσικά στις τελευταίες εκλογές με το συνολικά καταπληκτικό αποτέλεσμα, όπου το συλλογικό υποκείμενο που λέγεται «εκλογικό σώμα» έδωσε στο κάθε κόμμα ό,τι του αξίζει και στη χώρα το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Πράγματι, έχουν τελειώσει και καταρρεύσει αρκετά πράγματα. Πρώτα-πρώτα ο εικοστός αιώνας που βρίσκεται στα τελευταία του και μαζί του η εποχή της μεταπολίτευσης για την Ελλάδα. Έπειτα η παραδοσιακή δεξιά που αναγκάστηκε να κάνει κεντρώο άνοιγμα για να έχει αξιοπρεπές αποτέλεσμα και παρουσία με αύξηση των δυνάμεών της. Κατέρρευσε επίσης το παλαιό κομμάτι του ΠΑΣΟΚ που πολεμά τον εκσυγχρονισμό και αναγκάστηκε πλέον να παραδεχτεί τη νίκη των εκσυγχρονιστικών ιδεών.

Είχε προηγηθεί βεβαίως ο «υπαρκτός» σοσιαλισμός που ήταν στην πραγματικότητα ανύπαρκτος, έπειτα τα κόμματα της παραδοσιακής αριστεράς αλλά και της οικολογίας, που δεν μπόρεσαν να καταλάβουν τις τροπές των καιρών. Ότι δηλαδή οι ωραίες ιδέες και τα όμορφα πράγματα δεν αποτελούν ιδιοκτησία κανενός. ...«Και αλλοτριώνονται»,... θα έλεγε κάποιος, ...«και ενσωματώνονται»... θα έλεγε κάποιος άλλος.

Φυσικά, έτσι γίνεται, αλλά ποιος είπε ότι ο ρόλος μας, όσων πιστεύουμε πραγματικά και μέχρι τέλους σε μερικά όμορφα πράγματα, τελειώνει εδώ; Μήπως τώρα μόλις αρχίζει;

Απ' όλη την προεκλογική περίοδο θα ήθελα να επισημάνω: • Την έγκαιρη αποενοχοποίηση της ψήφου των αριστερών, που έκανε ο Διονύσης Σαββόπουλος με δήλωσή του στις εφημερίδες. • Το καλύτερο –για μένα– άρθρο προεκλογικά, του Κώστα Γιαννόπουλου στην «Ελευθεροτυπία», όπου με ψύχραιμη ειρωνία επεσήμανε μια μεγάλη αλήθεια: ότι αυτοί που κατηγορούν τον Κώστα Σημίτη για «λογιστή» και «διαχειριστή» είναι αυτοί που έχουν συμφέρον από την επανεκλογή του, ώστε να συνεχίσουν να παίζουν τον άχαρο –για μένα– ρόλο της στείρας κριτικής, χωρίς προτάσεις. Άλλωστε από τότε η –σωστή–

διαχείριση και ο λογισμός είναι κατηγορητέα; Μήπως πρέπει να κατηγορηθεί και ο Διονύσιος Σολωμός για εκείνον τον στίχο του... «με λογισμό και μ' όνειρο»;

Ήταν λοιπόν πολύ θετική η ψύχραιμη απάντηση στους προσβλητικούς χαρακτηρισμούς του Γιώργου Βότση προς όλους τους «πρώην αριστερούς», ότι προδίδουν τα ιδανικά τους και ...διαγράφονται. Απ' ό,τι θυμάμαι, όταν κατέρρεε –οργανωτικά και πολιτικά– η πάλα ποτέ δυνατή αριστερά, η αριστερά της πράξης, της παρέμβασης και της κοινωνικής πρωτοπορίας, δεν παραχωρήθηκε σε κανέναν το δικαίωμα να εκδίδει πιστοποιητικά αριστερών φρονημάτων ή εκείνο της διαγραφής.

Και δεν μπορώ να μην σχολιάσω την περίφημη φράση του Νίκου Κωνσταντόπουλου προς τον Σπύρο Βούγια: «Τι θες εσύ εδώ;»

Όλοι εδώ είμαστε, κύριε πρόεδρε, και όλοι είμαστε μέρος των ιδεών και των όμορφων πραγμάτων, φίλε Γιώργο, που οραματίστηκαν άλλοι πριν από μας και αυτών που είναι να γίνουν από μας ή από τους επόμενους. Εκεί θα κριθούν και οι ταυτότητες των μελών και το σωστό ή λανθασμένο των πράξεών μας.

Διότι αν δεχτούμε προς στιγμήν ότι όσοι κρίνουν συνέχεια χωρίς προτάσεις και χωρίς πολιτικές πράξεις, έχουν δίκιο, ε...τότε θα έπρεπε να ήταν ήδη προ πολλού κυβέρνηση.

Και για να κλείσουμε με ένα πρακτικό συμπέρασμα, καλό είναι να λειτουργήσει σε κάθε πόλη και περιφέρεια μια ομάδα της «πρωτοβουλίας πολιτών της δημοκρατικής αριστεράς και της οικολογίας», αξιοποιώντας την παλιά, σχεδόν ξεχασμένη πρακτική του ΠΑΣΟΚ, την πρακτική της «αυτοοργάνωσης», αλλά και την όχι τόσο παλιά –αλλά επίκαιρη τώρα πια– άποψη της «επανάδρυσης». Τίνος πράγματος; Μα των ονείρων, των όμορφων πραγμάτων, των οραμάτων, της θετικής και δημιουργικής παρέμβασης.

Όσοι κρατούν φιλίες λοιπόν, «από το εξήντα πέντε», αλλά και οι επόμενες γενεές, αι γενεαί πάσαι, καλούνται να συσπειρωθούν και να εκλέξουν τις τοπικές τους εκφράσεις.

Ανοικτή επιστολή προς τον Υπουργό Παιδείας

Κύριε υπουργέ,

Ζούμε σε μια χώρα όπου όλοι έχουν άποψη για την εκπαίδευση. Εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς, παράγοντες της εκπαίδευσης, παράγοντες παντός τύπου, δημοσιογράφοι, πολίτες κάθε κατηγορίας επισημαίνουν τα κατά τη γνώμη τους κακώς κείμενα, προτείνουν λύσεις και συνήθως κατηγορούν την κάθε κυβέρνηση που επιχειρεί μεταρρυθμίσεις και αλλαγές. Από τότε που έπαψε να χρεώνεται η τουρκοκρατία με όλα τα κακά της ελληνικής κοινωνίας ανέλαβε τον άχαρο αυτό ρόλο η εκπαίδευση. Η εκπαίδευση φταίει για την «έκπτωση των ηθών» της ελληνικής κοινωνίας, για την «κρίση αξιών και αρχών», αλλά και για την ανεργία, την αδιαφορία των νέων για τα κοινά, τον ατομικισμό και τον ανταγωνισμό. Η συνεχής αυτή αναφορά στις ευθύνες της εκπαίδευσης την έχει μετατρέψει σε έναν ιδιαίτερα υπερτιμημένο θεσμό. Διότι η εκπαίδευση βεβαίως είναι κοινωνικό αγαθό και η παιδεία κοινωνική αξία αλλά η υπερτίμηση των δυνατοτήτων του εκπαιδευτικού συστήματος μέσα στα σημερινά κοινωνικά, πολιτισμικά και οικονομικά δεδομένα υποσκάπτει εκ των προτέρων τις δυνατότητες κάθε μεταρρυθμιστικής παρέμβασης. Βεβαίως και υπάρχουν καλές, μέτριες και κακές αλλαγές. Βεβαίως και υπάρχουν σωστές, ημιτελείς και αδέξιες εφαρμογές. Βεβαίως και υπάρχουν αντικρουόμενα συμφέροντα, συντεχνιακές πιέσεις, αγκυλώσεις του διοικητικού μηχανισμού, οικονομικές και τεχνικές ανεπάρκειες. Όλα αυτά όμως παίρνουν τεράστιες διαστάσεις επειδή υπερτιμάται ο ρόλος του ίδιου του σχολείου, γεγονός που γεννά υπερβολικές προσδοκίες. Σίγουρα χρειάζονται σωστές αποφάσεις και εμπνευσμένες ρυθμίσεις για να γίνει το σχολείο αποδοτικό και ελκυστικό αλλά καμία μεταρρύθμιση δεν μπορεί να ξανακάνει το σχολείο το μοναδικό χώρο εκπαίδευσης και αγωγής και να ζωντανέψει το όραμα της κοινωνικής ισότητας μέσα από την εκπαίδευση.

Η εμπειρία, η έρευνα και η θεωρία σε διεθνές επίπεδο επισημαίνουν τα νέα δεδομένα που επαναπροσδιορίζουν το ρόλο του σχολείου α) το σχολείο συμβάλλει στη διαμόρφωση δυνατοτήτων κοινωνικής κινητικό-

τητας αλλά δεν εξαλείφει τις κοινωνικές ανισότητες β) το σχολείο προσφέρει ένα μίνιμουμ πλαίσιο αγωγής ενώ η παιδεία ενός ανθρώπου διαμορφώνεται όλο και περισσότερο από το ευρύτερο πολιτισμικό πλαίσιο της οικογένειας και των άλλων κοινωνικών χώρων γ) η εκπαίδευση δεν αλλάζει από μόνη της την κοινωνία, αλλάζει μαζί με την κοινωνία ή, όπως στην Ελλάδα, ακολουθεί ασθμαίνοντας τις ευρύτερες κοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές αλλαγές δ) η εκπαίδευση δεν

εξασφαλίζει από μόνη της το επαγγελματικό μέλλον, αλλά είναι ένας μόνο από τους παράγοντες που διαμορφώνουν το πλαίσιο της επαγγελματικής εξέλιξης ε) η εκπαίδευση ως παροχή ειδικών γνώσεων και καλλιέργεια δεξιοτήτων περνάει όλο και περισσότερο μέσα από εξωσχολικά σχήματα τονίζοντας την όλο και μεγαλύτερη σημασία της επιλογής και της ευθύνης των ίδιων των χρηστών, γονέων και μαθητών στην εκπαίδευσή τους στ) το

→ της Σεβαστής Χρηστίδου

σχολείο δεν είναι πια ένας θελκτικός και δημιουργικός χώρος κοινωνικοποίησης των παιδιών η κουλτούρα του ίδιου του σχολείου, η ιεραρχία και οι σχέσεις που διαμορφώνονται, οι δομές οργάνωσης και λειτουργίας υποθάλπουν συγκρούσεις και εντάσεις μη μπορώντας να απορροφήσουν τους κραδασμούς που προκαλούν η διαφορετικότητα, η πολυπολιτισμικότητα και το απροσδιόριστο ακόμα πλαίσιο της νέας συλλογικότητας και ατομικότητας.

Το ελληνικό σχολικό σύστημα θα εκσυγχρονιστεί πραγματικά εάν οι αλλαγές κινηθούν σήμερα στο πλαίσιο τριών βασικών κατευθύνσεων: α) έμφαση στην παροχή γνώσεων και περιορισμό του μονοπολιτισμικού διαπαιδαγωγικού ρόλου του σχολείου β) διαφοροποιήσεις και πειραματικές εφαρμογές προγραμμάτων, διδακτικών και μαθησιακών μεθόδων αλλά και οργανωτικών μορφών στα πλαίσια του ίδιου του δημόσιου σχολικού συστήματος γ) αναγνώριση του διαφορετικού αλλά ισότιμου ρόλου εκπαιδευτικών και γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών.

Άρτος και Θεάματα

(σκέυεις για την Πολιτιστική Ολυμπιάδα)

Πριν από λίγα χρόνια ζήσαμε το πολιτιστικό, πολιτικό και οικονομικό φιάσκο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας «Θεσσαλονίκη 1997». Ήταν μια καταστροφή. Τέσσερις καλλιτεχνικοί διευθυντές άλλαξαν, στόχος και πρόγραμμα δεν υπήρξαν, περίπου 70 δισεκατομμύρια σπαταλήθηκαν και δεν απόμειναν παρά ερείπια και ημιτελή κτίρια. Η καταλήστευση του δημόσιου χρήματος ήταν τόσο μεγάλη, ώστε χρειάστηκε, κατόπιν εορτής, η «υπόγεια» συνδρομή του ΥΠΠΟ με 25 δισεκατομμύρια επιπλέον, προκειμένου να μπαλωθούν οι τρύπες.

Όσοι ενδιαφερθήκαμε γι' αυτό το σημαντικό γεγονός ξέρουμε ποιοι πολιτικοί και καλλιτέχνες ευθύνονται. Μερικοί έλυσαν το οικονομικό τους πρόβλημα διά βίου, ενώ εκκρεμούν δικαστικώς δεκάδες εισαγγελικών διώξεων.

Τα γράφω για να μην ξεχνιόμαστε. Τώρα που «οραματιζόμαστε» τέσσερα χρόνια Πολιτιστικής Ολυμπιάδας με πιάνει σύγκρουση και μόνο που κάνω τον πολλαπλασιασμό. Γι' αυτό προτρέχω και προειδοποιώ. Για να μη ζήσουμε ξανά μια άκαρπη δοκιμασία που θα μας αφήσει ρηγμαμένους, τη νεολαία ακόμα πιο αδιάφορη και τους «εργολάβους» ασύδοτους!

Αν κρίνω από τη μέχρι σήμερα προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, δικαιούμαι να συμπεράνω τα ανάλογα ή και χειρότερα για την Πολιτιστική Ολυμπιάδα.

Πρώτα απ' όλα ο ίδιος ο τίτλος της είναι λανθασμένος αφού δεν πρόκειται περί διαγωνιζομένων έργων και καλλιτεχνών. Υποθέτω πως θα δούμε και θα ακούσουμε θεατρικές, χορευτικές και μουσικές παραστάσεις, εικαστικές εκθέσεις, δράσεις, συναυλίες και άλλα καλλιτεχνικά γεγονότα απλωμένα στο διάστημα μιας τετραετίας. Δεν θα γίνουν λοιπόν αγώνες, όπως συνέβαινε στην ελληνική αρχαιότητα, με

τους μουσικούς διαγωνισμούς και τους αθλοθέτες που ήταν και κριτές των έργων (Πλάτων, Νόμοι VI, 764E). Πρόκειται για φεστιβάλ μαμούθ, χωρίς δημοσιοποιημένους —ως τώρα— στόχους και χωρίς την απαραίτητη υποδομή σε πολλούς τομείς.

Οι εξαγγελίες για την ολοκλήρωση του Μουσείου Ακροπόλεως (που δεν έχει καν θεμελιωθεί), την προσθήκη ενός ορόφου στο κτίριο της Εθνικής Πινακοθήκης, και τη λειτουργία ενός

Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης στην Αθήνα, κι αν ακόμη πραγματοποιούν δε θα καλύψουν όσα μας λείπουν.

Και το Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών (που ούτε στα χαρτιά δεν υπάρχει) σύμφωνα με έγκυρες εκτιμήσεις, μόνο τη μισή ιστορία της πρωτεύουσας θα παρουσιάζει.

Όπως βλέπετε, μιλάμε ή, μάλλον, μιλούν, μόνο για μουσεία κι όχι για τη συγκρότηση ή αναβάθμιση θεσμών που αφορούν στη ζωντανή καλλιτεχνική πραγματικότητα. Αυτήν που συνιστά τη σημερινή φυσιογνωμία της χώρας μας στις τέχνες, τη δυναμική της —όποια έχει—, τους προ-

βληματισμούς και τη σχέση της με τους ζώντες ανθρώπους και τους εν εξελίξει πολιτισμούς.

Αν υποθέσουμε πως οι εικαστικοί βρουν επαρκή χώρο παρουσιάσεώς τους στο, υπό ίδρυση, Μουσείο Σύγχρονης τέχνης Αθηνών, οι άλλοι καλλιτέχνες θα μπορέσουν να δείξουν

—και κάτω από ποιες συνθήκες— τη δουλειά τους στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας; Ποια θεσμικά όργανα θα τους υποστηρίξουν; Χωρίς πολιτιστικούς μάντζερ, χωρίς εξειδικευμένες κριτικές επιτροπές, ποιοι θα επιλέξουν ποιότητες και ποσοστά αντιπροσώπευσης των εκφραστικών τάσεων που υπάρχουν σε κάθε χώρο; Σε ποιους θα δοθούν και με ποια κριτήρια οι παραγγελίες; Θα επιλεγούν και πάλι οι κομματικοί, οι ημέτεροι και οι κοσμικοί ή αυτοί που έχουν όντως συγκροτημένο έργο και, από τους νεότερους, οι ταλαντούχοι; Στη μουσική αίφνης θα κυριαρχήσει και πάλι η αισθητική Vangelis ή θα αρκεστούμε σε μικρής κλίμακας ποιοτικές εκδηλώσεις, απομακρυνόμενοι από τον ισοπεδωτικό γιγαντισμό και τον κακότεχνο λαϊκισμό που πυροδοτούν οι μαζικές συναυλίες pop και ροκ μουσικής στα στάδια, κατά τον τρόπο της πονηρής ρωμαϊκής ρήσης «άρτον και θεάματα»; Θα φτιαχτεί επιτέλους μια όπερα σ' αυτήν την πόλη (ας σκεφτούμε αληθινή ποιο είναι το σύμβολο του Σίδνεϊ που διοργανώνει τους φετινούς Ολυμπιακούς Αγώνες) ή θα περάσει κι αυτή η ευκαιρία ανεκμετάλλευτη;

Δεν έχω ψευδαισθήσεις και αυταπάτες ότι ο μονοδιάστατος τεχνολογικός προσανατολισμός της εποχής μας, που κατατρώγει την ουμανιστική παιδεία και περιθωριοποιεί την πραγματική τέχνη, θα αλλάξει απ' τη μια χρονιά στην άλλη και μάλιστα με αφορμή την Πολιτιστική Ολυμπιάδα. Πιστεύω όμως πως δεν είναι λύση να καθόμαστε κλεισμένοι στα σπίτια μας, να μην προτείνουμε και ν' απέχουμε από τα κοινά. Πώς θα μπορέσουμε τότε αύριο να ζητήσουμε ευθύνες όταν η σιωπή θα μας έχει καταστήσει συνενόχους;

του Χάρη Βρόντου

του Κώστα Μπιτζάνη

Η πρόσφατη προεκλογική περίοδος ανέδειξε ως σημαίνον πολιτικό ζήτημα τα προβλήματα της καθημερινής ζωής του πολίτη και η κυβέρνηση Σημίτη έχρισε, κατανοώντας τη σοβαρότητα του θέματος, προτεραιότητα του κυβερνητικού έργου την αναβάθμισή της.

Βασικοί τομείς της κυβερνητικής πολιτικής, όπως η Παιδεία, η Εργασία, η Υγεία, οι Μεταφορές και οι Τηλεπικοινωνίες, απέκτησαν νέα ηγεσία που θα πρέπει ν' αποδειχθεί ικανή να επιχειρήσει εκσυγχρονιστικές τομές στα κρίσιμα αυτά για την κοινωνία, τους πολίτες και το κράτος πεδία ευθύνης. Η βελτίωση της καθημερινής ζωής αποτελεί εξάλλου την άλλη όψη του εκσυγχρονισμού του κράτους, ενός εκσυγχρονισμού με κοινωνικό πρόσωπο.

Η αναβάθμιση της ποιότητας της καθημερινής ζωής

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

μαζί με την οικονομική ανάπτυξη και παράλληλα την αντιμετώπιση της ανεργίας αναδεικνύονται ως βασικοί άξονες της κυβερνητικής πολιτικής κατά την τρέχουσα τετραετία.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις του ευρύτερου δημόσιου, αλλά κυρίως του ιδιωτικού τομέα αποτελούν τον σημαντικότερο ίσως χώρο όπου συνυπάρχουν και κατά συνέπεια θα δοκιμασθούν οι πολιτικές που απορρέουν από τους βασικούς αυτούς κυβερνητικούς άξονες. Η πορεία των ελληνικών επιχειρήσεων καθορίζει τους ρυθμούς ανάπτυξης και την εξέλιξη της απασχόλησης, ενώ ταυτόχρονα οι επιχειρήσεις είναι οι χώροι δουλειάς όπου η ποιότητα ζωής των εργαζομένων πολιτών διαμορφώνεται εξίσου με τον κοινωνικό χώρο όπου αυτοί εντάσσονται. Εκεί είναι όπου οι εργαζόμενοι περνούν στην καλύτερη περίπτωση την ημέρα τους, —εάν δεν την διαθέτουν εξ ολοκλήρου—, επενδύουν με τις γνώσεις και τις δεξιότητες τους, αξιολογούνται, αμείβονται, εκπαιδεύονται σε νέα αντικείμενα ή εκτελούν επί χρόνια την ίδια μονότονη εργασία, συμμετέχουν ή απουσιάζουν από τα κέντρα λήψης των αποφάσεων, παρενοχλούνται ή γίνονται σεβαστοί, αναγνωρίζονται ως βασικοί συντελεστές της παραγωγικής δραστηριότητας ή απαξιώνονται.

Οι επιχειρήσεις, ανάλογα με το πώς αντιλαμβάνονται την αποστολή τους, διαμορφώνουν στάσεις και πολιτικές που καθορίζουν την ποιότητα ζωής των εργαζομένων και του κοινωνικού τους περίγυρου, αλλά και επηρεάζουν το επίπεδο της ανταγωνιστικότητας τους.

Η κυρίαρχη αντίληψη θέλει την επιχείρηση να έχει ως μοναδική αποστολή την αύξηση των κερδών της και την ικανοποίηση των συμφερόντων των μετόχων της. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο κερδίζουν διαρκώς έδαφος νέες αντιλήψεις που αναγνωρίζουν στην επιχείρηση ένα νέο ρόλο με ιδιαίτερα σημαντική κοινωνική διάσταση. Σύμφωνα με τις απόψεις αυτές, στις σύγχρονες επιχειρήσεις η ανταγωνιστικότητα και η κοινωνική εταιρική ευθύνη είναι άρρηκτα συνδεδεμένες.

Σκοπός της επιχείρησης δεν είναι μόνο η ικανοποίηση των συμφερόντων των μετόχων, αλλά του συνόλου των ενδιαφερομένων μερών (stakeholders), που το αποτελούν εκτός από τους μετόχους, οι εργαζόμενοι, οι πελάτες, οι προμηθευτές, οι υπό-κατασκευαστές, οι τοπικές κοινωνίες και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Φλέγοντα κοινωνικά ζητήματα όπως η προστασία του περιβάλλοντος, ο σχεδιασμός της απασχόλησης, οι ίσες ευκαιρίες, ο μη αποκλεισμός των μειονοτήτων αλλά και οι σχέσεις με τις τοπικές κοινωνίες και τις χώρες υποδοχής νέων επενδύσεων, μπορούν να αντιμετωπισθούν πολύ πιο αποτελεσματικά στο βαθμό που όλο και περισσότερες επιχειρήσεις ενσωματώνουν την κοινωνική εταιρική ευθύνη στην εταιρική τους κουλτούρα.

Στην διαφαινόμενη μεταστροφή της κοινωνικής συμπεριφοράς των μεγάλων και ιδιαίτερα ανταγωνιστικών επιχειρήσεων έχουν συντελέσει πολλοί παράγοντες. Ανάμεσα σ' αυτούς σημαντικό ρόλο έχουν: • Οι περιβαλλοντικές και οικολογικές οργανώσεις οι οποίες ευαισθητοποιούν όλο και περισσότερο την κοινή γνώμη σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και διαχείρισης των φυσικών πόρων. • Τα κινήματα καταναλωτών, τα οποία απαιτούν «καθαρά» και «ηθικά» προϊόντα (clean and ethical products), που παράγονται από επιχειρήσεις που τηρούν κώδικες δεοντολογίας σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων, εργασιακών σχέσεων, επιχειρηματικής συμπεριφοράς, περιβάλλοντος και διαχείρισης των φυσικών πόρων. Τα κινήματα αυτά έχουν για παράδειγμα αναδείξει την καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την απλήρωτη παιδική εργασία σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις αναπτυσσόμενες χώρες σε σημείο αιχμής της παρέμβασής τους. Έχουν επίσης προβάλει την ανεπάρκεια του θεσμικού πλαισίου προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες υποδοχής των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και συναρτήσε την διεθνή κυκλοφορία των παραγομένων προϊόντων με την υιοθέτηση κανόνων που προκύπτουν από τη διεθνή αίσθηση δικαίου.

*Μια άλλη μορφή του κειμένου αυτού δημοσιεύτηκε στο «ΒΗΜΑ της ΚΥΡΙΑΚΗΣ».

Και πάλι μαζί

Έντυπο κλειστό

Αριθμός Αδείας 1527/00

Υπάρχουν, βέβαια, πολλοί τρόποι για να προσεγγίσει κανείς το εκλογικό αποτέλεσμα της 9ης Απριλίου. Γράφοντας στο συγκεκριμένο περιοδικό, ένας απ' αυτούς αποκτά ιδιαίτερη αξία όσον αφορά την επόμενη μέρα.

Αν, λοιπόν, κάνουμε την παραδοχή ότι στο εκλογικό αποτέλεσμα του Συνασπισμού το 1996 (5,2%) συγκεντρωνόταν ένα maximum ποσοστό του χώρου της αριστεράς (χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν είχαν, ήδη, υπάρξει διαρροές ή αντίστροφα, πως σε αυτό το ποσοστό δεν υπήρχαν ψήφοι με διαφορετική προέλευση και νόημα), τότε η σύγκριση με το αποτέλεσμα του ΣΥΝ το 2000 οδηγεί στο αναπόφευκτο συμπέρασμα της διχοτομημένης πολιτικής εκπροσώπησης του συγκεκριμένου χώρου.

Σχεδόν ένας στους τρεις ψηφοφόρους του Συνασπισμού το '96 προτίμησε τώρα τον Κ. Σημίτη, χωρίς αυτό να σημαίνει επιλογή των ψηφοδελτίων του ΠΑΣΟΚ χωρίς διαταγμούς και δευτερες σκέψεις. Ταυτόχρονα, πολλοί από το 3,2% που συγκέντρωσε τώρα ο ΣΥΝ, ψήφισαν ...«παρά ταύτα» και «χωρίς βαθύτερη συναίνεση», όπως χαρακτηριστικά γράφτηκε και ειπώθηκε. Θα 'λεγα πως αυτοί οι πολλοί, αν συνυπολογιστεί η σταυροδοσία, οι ποιοτικές παράμετροι κάποιων δημοσκοπήσεων αλλά και η μετεκλογική αποχώρηση -έως τώρα- της Ανανεωτικής Εκουγχρονιστικής Κίνησης της Αριστεράς, είναι επίσης το ένα τρίτο περίπου του ποσοστού του '96.

Συνολικά, δηλαδή, τα δύο τρίτα (ή, έστω, το μισό) του 5,2% που είχε συγκεντρώσει ο Συνασπισμός το '96, ανήκει σ' αυτό που θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε μεταρρυθμιστική, ευρωπαϊστική, εκουγχρονιστική ψυχή της ανανεωτικής αριστεράς. Μια ψυχή, όμως, που για συγκεκριμένους λόγους εκφράστηκε αυτή τη φορά σε δύο ψηφοδέλτια.

Μ' αυτό το δεδομένο αξίζει κανείς να αναρωτηθεί σχετικά με την επόμενη μέρα. Έχει νόημα η προσπάθεια αυτός ο -όχι λίγος- κόσμος της ανανεωτικής αριστεράς να βρεθεί, όπως λέει κι ένας καλός φίλος και πάλι μαζί; Έχει νόημα η προσπάθεια να αρθεί η διχοτόμηση η οποία αποτυπώθηκε στα αποτελέσματα της 9ης Απριλίου και να αποκτηθεί ενιαία εκπροσώπηση;

Σπεύδω να απαντήσω πως ναι. Σπεύδω, όμως, επίσης να διευκρινίσω προκαταβολικά, ώστε να αποφευχθούν παρεξηγήσεις, ότι αυτό κάθε άλλο παρά σημαίνει μια σισούφεια απόπειρα αναγέννησης κάποιου χαμένου φοίνικα-κόμματος από την τέφρα του. Άλλωστε, η θετική απάντηση στα προαναφερθέντα ερωτήματα δίνεται με δύο δεδομένα. Κατ' αρχήν την αναγνώριση και τη διάθεση συμβολής και κριτικής συμμετοχής στο εκουγχρονιστικό εγχείρημα του Κ. Σημίτη. Κατά δεύτερο, την αναγνώριση του τέλους του Συνασπισμού ως δύναμης που συγκέντρωνε τόσο τη μεταρρυθμιστική ψυχή της ανανεωτικής αριστεράς, όσο κι εκείνη που παρέμενε καθηλωμένη σε παλαιότερα «τρίτοδρομικά» στερεότυπα ή, ακόμα χειρότερα, νοσταλγούσε την κομμουνιστική μήτρα.

Η αναγκαία προσπάθεια για την επανένωση της εκπροσώπησης του χώρου της ανανεωτικής αριστεράς δεν έχει σχέση μόνο με την ιστορικότητα αυτού του ρεύματος και συνακόλουθα του εκουγχρονιστικού εγχειρήματος, χωρίς αυτό να σημαίνει πως πρόκειται για αμελητέα παράμετρο. Ούτε έχει σχέση αποκλειστικά με το αξιακό, ιδεολογικό, πολιτισμικό, αισθητικό και πολιτικό φορτίο που διαθέτει το ρεύμα της ανανεωτικής αριστεράς και το οποίο μπορεί να εμπλουτίσει το εκουγχρονιστικό εγχείρημα.

Η επανένωση της εκπροσώπησης του ανανεωτικού χώρου, πρώτα απ' όλα έχει σχέση με την αποτελεσματικότητα του εκουγχρονιστικού εγχειρήματος.

Η εξελισσόμενη αυτή τη στιγμή υπόθεση των ταυτοτήτων είναι για όλα τα προηγούμενα ένα καλό παράδειγμα. Ποιος, αλήθεια, διατύπωσε τον αντίθετο στη θεοκρατική, σκοταδιστική επίθεση λόγο; Ποιος στήριξε την έστω καθυστερημένη αλλά θαρραλέα

απόφαση του Κ. Σημίτη; Ποιος έδωσε ερμηνεία, βάθος και ορίζοντα σ' αυτή την κίνηση;

Σίγουρα όχι τα πολλά στελέχη του ΠΑΣΟΚ που σιωπούσαν εκκωφαντικά. Σίγουρα ούτε εκείνα τα οποία συντονίστηκαν, εμμέσως ή και αμέσως, με τον Χριστόδουλο. Σίγουρα όχι εκείνα που ακροβατούσαν είτε με μεσολαβητικές πρωτοβουλίες, είτε με διμέτωπους.

Ό,τι δεν έκαναν οι προηγούμενοι το έκαναν κάποιοι λίγοι άλλοι από το χώρο του κυβερνώντος κόμματος, και κυρίως τα στελέχη του Συνασπισμού, της Ανανεωτικής Εκουγχρονιστικής Κίνησης της Αριστεράς, Κινήσεις (όπως η Πρωτοβουλία) που στήριξαν προεκλογικά τον Κ. Σημίτη, διανοούμενοι της ανανεωτικής αριστεράς, καθώς και φιλελεύθεροι του μετριοπαθούς κεντροδεξιού χώρου. Αν γυρίσουμε λίγους μήνες πίσω, κάτι ανάλογο είχε συμβεί και με την ιστορική συμφωνία του Ελσίνκι.

Οι ταυτότητες είναι, λοιπόν, ένα πρόσφατο και καλό παράδειγμα για την ανάγκη επανένωσης της εκπροσώπησης του χώρου της ανανεωτικής αριστεράς. Όχι μόνο για τους λόγους που θα 'χουμε την ευκαιρία να ξανασυζητήσουμε, αλλά και για τη ζητούμενη αποτελεσματικότητα του εκουγχρονιστικού εγχειρήματος. Γιατί, εκτός όλων των άλλων, το ΠΑΣΟΚ του Κ. Σημίτη όσο κι αν αλλάξει -που πρέπει οπωσδήποτε να αλλάξει- θα χρειάζεται κριτικά φιλικές δυνάμεις ένθεν κακείθεν, οι οποίες δεν μπορούν -ή δεν πρέπει- να στριμωχτούν στο εσωτερικό του αλλά, στο πλαίσιο ενός ευρύχωρου και πλουραλιστικού εκουγχρονιστικού πόλου, να έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν ανάλογα με την περίπτωση, σαν... γκάζι, ή σαν...αμορτισέρ. Και όσο πιο ενιαίες είναι στην εκπροσώπηση τους αυτές οι δυνάμεις, τόσο πιο γρήγορη και πιο ομαλή θα είναι η συνολική κίνηση.

Ιδού, λοιπόν, που το «και πάλι μαζί» δεν είναι μόνο μια ζεστή φιλική κουβέντα. Είναι κάτι πολύ περισσότερο.

του Θανάση Γεωργακόπουλου